

PILAR 3

2020

Sparebanken Øst

**RISIKO- OG
KAPITALSTYRING**
Mars 2021

1.	INNLEDNING	3
2.	KORT OM NORSK ØKONOMI I 2020.....	12
3.	UTSIKTENE VIDERE	13
4.	KREDITTRATING SPAREBANKEN ØST	15
5.	KONSERNSTRUKTUR OG FORRETNINGSMODELL	17
6.	HELHETLIG RISIKOSTYRING	21
7.	KREDITTRISIKO.....	30
8.	MARKEDSRISIKO.....	36
9.	LIKVIDITETSRISIKO	39
10.	OPERASJONELL RISIKO	43
11.	STYRING OG KONTROLL AV ANDRE RISIKOER	46
12.	GODTGJØRELSE.....	47
13.	LISTE OVER FIGURER	50
14.	LISTE OVER TABELLER	50
15.	HOVEDTYPER AV ANSVARLIG KAPITAL	51
16.	VEDLEGG	51

1. Innledning

Denne rapporten inneholder informasjon om risikostyring og kapitaldekning i tråd med gjeldende bestemmelser i Finansforetaksloven og CRR/CRD IV-forskriften. Paragraf 14-5 i Finansforetaksloven bestemmer at finansinstitusjoner, kredittforetak, finansieringsforetak og holdingselskaper for slike foretak skal offentliggjøre informasjon om virksomheten, risikoen knyttet til foretaket og ansvarlig kapital.

Metodene som anvendes for beregning av kapitalkrav for kredittrisiko, markedsrisiko og operasjonell risiko er beskrevet, sammen med informasjon om konsernets styringssystemer, måling og rapportering av risiko. Utfyllende informasjon om løpende finansiell stilling og utvikling gis i konsernets års- og kvartalsrapporter. Alle tall i tabeller og figurer er oppgitt samlet for konsernet og i millioner kroner, hvis ikke annet er angitt. Rapporten oppdateres minst årlig. Til rapporten hører vedlegg i form av en rekke tabeller, hvorav mange oppdateres kvartalsvis eller halvårlig. Informasjon om ansvarlig kapital er en av de kvartalsvis oppdaterte tabeller.

1.1. Kapitaldekningsregelverket

Finansforetakslovens kapittel 14 om kapital- og soliditetskrav bygger i stor grad på regulering av finansinstitusjoner fra EU i form av direktivet Capital Requirements Directive IV (CRD IV), satt i verk i EU 1. januar 2014. Dette regelverket er sin tur basert på «Basel III», den tredje og utvidede versjon av globalt rammeverk for kapital- og likviditetsstandarder fra Baselkomiteen (Basel Committee on Banking Supervision).

Norsk lovverk

Finansforetaksloven er sentralt i lovverket for å styre norske finansforetak, og kapittel 14 beskriver overordnede soliditets- og likviditetskrav. Utfyllende spesifisering av kravene om soliditet er gitt i «Forskrift om kapitalkrav og nasjonal tilpasning av CRR/CRD IV» (CRR/CRD IV-forskriften), «Forskrift om finansforetak og finanskonsern» (Finansforetaksforskriften) og «Forskrift om beregning av ansvarlig kapital for banker, kredittforetak, finansieringsforetak, pensjonsforetak, oppgjørssentraler og verdipapirforetak». I tillegg gjelder en rekke EU-forordninger ved inkorporasjon via EØS-avtalen.

Som i tidligere versjoner er kapitaldekningsregelverket basert på tre pilarer:

- **Pilar 1:** Minimumskrav til kapitaldekning.
- **Pilar 2:** Krav til vurdering av samlet kapitalbehov (ut over definerte risikoområder eksplisitt beregnet under pilar 1) samt individuelt tilsyn og evaluering fra Finanstilsynet.
- **Pilar 3:** Krav til offentliggjøring av informasjon. Offentliggjøringen gjennom herværende dokument kalles på grunn av parallellitet med Basel-regelverket derfor «Pilar 3-rapporten». Kapittel åtte i CRR redegjør for kravene til rapporteringen.

I tillegg til dette kommer kravet til uvektet kjernekapitalandel (leverage ratio).

1.2. Pilar 1

Minimumskravet til ansvarlig kapital beregnes forenklet sagt som forholdet mellom ansvarlig kapital og et beregningsgrunnlag beregnet på risikovektet balanse etter følgende oppsett:

$$\frac{\text{Kjernekapital} + \text{Tilleggskapital}}{\text{Risikovektet beregningsgrunnlag for kredittrisiko, markedsrisiko, operasjonell risiko}} > 8 \%$$

Det finnes ulike metoder for beregning av beregningsgrunnlaget, noen av dem kun tillatt etter godkjenning fra Finanstilsynet. Følgende metoder er valgt for alle finansinstitusjoner i Sparebanken Øst-konsernet (detaljer om metodene finnes i CRR, Finansforetaksloven og tilhørende forskrifter):

Risikoområde	Metode
Kredittrisiko	Standardmetoden
Markedsrisiko	Standardmetoden
Operasjonell risiko	Basismetoden
CVA-tillegget	Standardmetoden
Engasjementsbeløp derivater	Markedsverdimetoden

Minimumskravet skal dekkes med 4,5 % ren kjernekapital. *Kjernekapital* består av ren egenkapital og annen godkjent kjernekapital (hybridkapital), og skal til enhver tid utgjøre minst 6 %. Samlet *ansvarlig kapital* består av kjernekapital og tilleggskapital (ansvarlige lån). I tillegg til dette minimumskravet, som kan dekkes delvis med andre former kapital enn ren kjernekapital, er det fastsatt krav om å dekke ulike bufferkrav med ren kjernekapital.

Fra 31. desember 2020 økte *systemrisikobufferkravet* med 1,5 prosent fra 3 til 4,5 prosent. For banker som ikke benytter IRB-metode og ikke er systemviktige skal dagens krav til 3 prosent gjelde frem til 31. desember 2022. Finansdepartementets økning av systemrisikobuffer er knyttet direkte til kapitallettelsene i Pilar 1 som følge av innføringen av CRR/CRD IV gjeldende fra og med 31.12.2019, hvor Basel I-gulvet for IRB-banker ble opphevet og det ble innført «SMB-rabatt» for utlån til små og mellomstore bedrifter. For Sparebanken Øst vil dette innebære en økning i kapitalkravet fra og med 31. desember 2022.

Det foreligger etter bankens oppfatning fortsatt betydelig usikkerhet knyttet til rammebetingelser og fremtidige kapitalkrav for banker som beregner kapitalkrav etter standardmetoden. Finansdepartementet ba Finanstilsynet i desember om å evaluere sin fastsettelse av pilar 2-kapitalkravene, hvor de understreket viktigheten av transparens og systematisk oppbygging av disse. De varslet også at det kan bli aktuelt med nærmere regulering av rammene for denne prosessen.

Motsyklisk kapitalbufferkrav er fortsatt på 1 prosent etter at denne ble satt ned 13. mars 2020 med 1,5 prosent fra 2,5 prosent i forbindelse med Koronakrisen. Det er grunn til å anta at myndighetene vil vurdere å øke motsyklisk buffer når økonomien normaliserer seg. Norges Bank har signalisert at de forventer å gi råd om å øke bufferkravet igjen i løpet av 2021, varslingsfristen før en eventuell økning trer i kraft, er ett år.

Samlet bufferkrav er per årsslutt 2020: 2,5 % bevaringsbuffer + 3,0 % systemrisikobuffer + 1,0 % i motsyklisk buffer. Denne siste kan variere fra 0,0 til 2,5 % og økes når det er gode økonomiske forutsetninger. Grunnet risiko for økonomisk tilbakeslag fra Covid-19-pandemien ble motsyklisk buffer senket fra 2,5 til 1,0 % 13. mars 2020. Sparebanken Øst anses ikke å være en systemviktig bank, disse har et særskilt krav om buffer på 2,0 % av beregningsgrunnlaget i tillegg. Det kombinerte bufferkravet for Sparebanken Øst ved utløpet av 2020 er altså lik 6,5 %. Det totale kravet til ren kjernekapital under pilar 1 er 11,0 %.

Tabell 1 - Kapitalkrav under pilar 1 på ulike tidspunkt oppsummert

Kapitalkrav %	31.12.2017	31.12.2018	31.12.2019	31.12.2020
Minimumskrav	4,5 %	4,5 %	4,5 %	4,5 %
Bevaringsbuffer	2,5 %	2,5 %	2,5 %	2,5 %
Systemrisikobuffer	3,0 %	3,0 %	3,0 %	3,0 %
Motsyklisk buffer	2,0 %	2,0 %	2,5 %	1,0 %
Krav til ren kjernekapital	12,0 %	12,0 %	12,5 %	11,0 %
Hybridkapital	1,5 %	1,5 %	1,5 %	1,5 %
Krav til kjernekapital	13,5 %	13,5 %	14,0 %	12,5 %
Tilleggskapital	2,0 %	2,0 %	2,0 %	2,0 %
Totalt krav under pilar 1	15,5 %	15,5 %	16,0 %	14,5 %

I de følgende tabeller og figurer redegjøres detaljert for utvikling i sammensetningen av ansvarlig kapital, beregningsgrunnlaget og kapitaldekningsberegningen. Se også i vedlegg EU CCyB1-A4, EU LR1, EU LR2, EU OV1, EU LI1, EU LI2.

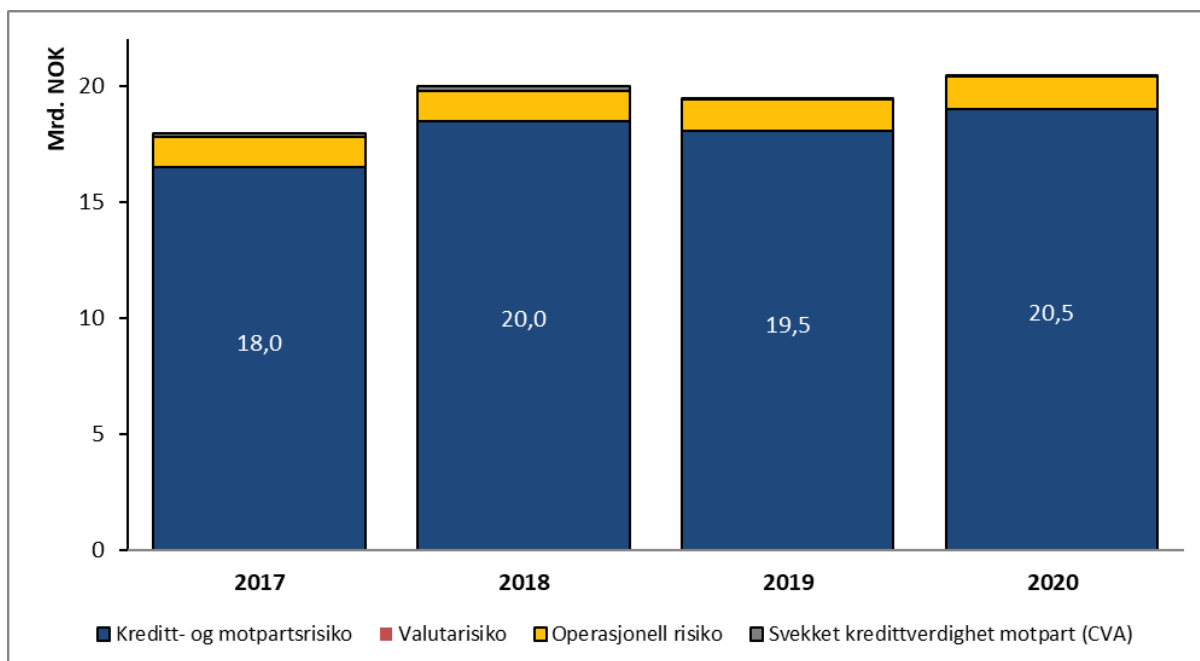

Tabell 2 -Utvikling kapitaldekning konsern

Ansvarlig kapital MNOK	31.12.2020	31.12.2019	31.12.2018	31.12.2017
Bokført egenkapital	4.090	3.789	3.594	3.384
Fradragsposter i ren kjernekapital				
Verdijusteringer som følge av kravene om forsvarlig verdsettelse (AVA)	-8	-8	-6	-5
Utbytte	-119	-134	-119	-156
Goodwill inkludert i verdsettelse av signifikante investeringer	-223	-149	-151	-71
Immaterielle eiendeler	-33	-26	-18	-10
Utsatt skatt	0	0	0	0
Ren kjernekapital instrumenter i andre finansinst. (ikke signifikant)	0	0	0	0
Ren kjernekapital instrumenter i andre finansinst. (signifikant)	0	0	0	0
Fond for urealiserte gevinster (overgangsordning)	0	0	0	0
Andre fradrag i ren kjernekapital	-31	-30	-28	0
Sum ren kjernekapital	3.676	3.440	3.272	3.142
Fondsobligasjoner	350	350	350	350
Fradragsposter i øvrig kjernekapital				
Øvrig kjernekapital instrumenter i andre finansinst. (ikke signifikant)	0	0	0	0
Øvrig kjernekapital instrumenter i andre finansinst. (signifikant)	0	0	0	0
Sum øvrig kjernekapital	350	350	350	350
Sum kjernekapital	4.026	3.790	3.622	3.492
Ansvarlig lån	400	400	400	350
Andel av fond for urealiserte gevinster (overgangsordning)	0	0	0	0
Fradragsposter i tilleggskapital	0	0	0	
Tilleggskapital instrumenter i andre finansinst. (ikke signifikant)	0	0	0	0
Tilleggskapital instrumenter i andre finansinst. (signifikant)	-57	-57	-56	0
Sum tilleggskapital	343	343	344	350
Netto ansvarlig kapital	4.369	4.133	3.966	3.841

Figur 1 - Utvikling beregningsgrunnlag

Tabell 3 - Beregningsgrunnlag konsern

Beregningsgrunnlag MNOK	31.12.2020	31.12.2019	31.12.2018	31.12.2017
Stater og sentralbanker	0	0	0	0
Lokale og regionale myndigheter	86	127	68	40
Offentlig eide foretak	0	0	0	0
Multilaterale utviklingsbanker	0	0	0	0
Institusjoner	46	43	73	133
Foretak	4356	529	573	463
Massemarkedsengasjementer	1.696	1.703	1.655	1.575
Engasjementer med pant i eiendom	14.234	14.059	14.692	12.791
Forfalte engasjementer	187	194	160	120
Høyrisikoengasjementer	655	0	0	0
Obligasjoner med fortrinnsrett	477	482	383	314
Andeler i verdipapirfond	0	0	0	0
Egenkapitalposisjoner	921	664	635	668
Øvrige engasjementer	243	243	238	381
Verdipapirisering	0	0	0	0
Ber.grunnlag kreditt- og motpartsrisiko	18.979	18.045	18.477	16.485
Beregningsgrunnlag valutarisiko	0	0	0	0
Beregningsgrunnlag operasjonell risiko	1.443	1.363	1.295	1.290
Beregningsgrunnlag for svekket kredittverdighet motpart (CVA)	48	42	188	186
Sum beregningsgrunnlag	20.471	19.450	19.960	17.960

Tabell 4 - Kapitaldekning konsern

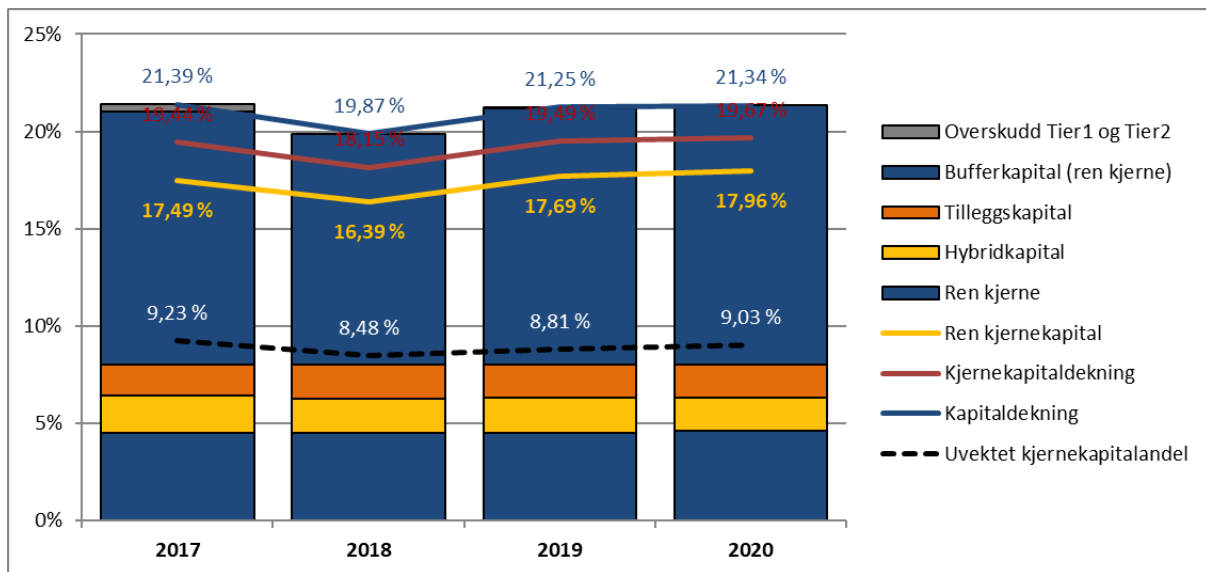
Kapitaldekning i % og MNOK	31.12.2020	31.12.2019	31.12.2018	31.12.2017
Ren kjernekapital	17,96 %	17,69 %	16,39 %	17,49 %
Kjernekapitaldekning	19,67 %	19,49 %	18,15 %	19,44 %
Kapitaldekning	21,34 %	21,25 %	19,87 %	21,39 %
Ren kjerne	4,61 %	4,50 %	4,52 %	4,50 %
Hybridkapital	1,71 %	1,80 %	1,75 %	1,95 %
Tilleggskapital	1,68 %	1,70 %	1,72 %	1,55 %
Bufferkapital (ren kjerne)	13,34 %	13,19 %	11,87 %	12,99 %
Overskudd Tier1 og Tier2	0,00 %	0,06 %	0,0 %	0,40 %
Sum kapitaldekning	21,34 %	21,25 %	19,87 %	21,39 %
Bevaringsbuffer	2,5 %	2,5 %	2,5 %	2,5 %
	512	486	499	449
Motsyklisk buffer	1,0 %	2,5 %	2,0 %	2,0 %
	205	486	399	359
Systemrisikobuffer	3,0 %	3,0 %	3,0 %	3,0 %
	614	584	599	539
Buffer for systemviktige banker	0,0 %	0,0 %	0,0 %	0,0 %
	0	0	0	0
Kombinert bufferkrav	1.331	1.566	1.497	1.347
Tilgjengelig bufferkapital	2.732	2.565	2.369	2.334

Tabell 5 - Uvektet kjernekapitalandel konsern

Uvektet kjernekapitalandel	31.12.2020	31.12.2019	31.12.2018	31.12.2017
Derivater: Reinvesteringskostnader	96	75	102	280
Derivater: Fremtidig eksponering ved bruk av markedsverdimetoden	24	34	41	54
Ubenyttede kredittfasiliteter som uten betingelser på et hvilket som helst tidspunkt kan sies opp uten varsel	0	0	0	0
Handelsrelaterte poster utenom balansen med lav/middels risiko	296	125	244	110
Handelsrelaterte poster utenom balansen med middels risiko	805	830	783	734
Øvrige poster utenom balansen	13	20	18	17
Øvrige eiendeler	43.353	41.947	41.507	36.614
Sum balanse og utenom balanse	44.587	43.031	42.694	37.809
Kjernekapital	4.026	3.790	3.622	3.492
Regulatoriske justeringer i kjernekapitalen (overgangsregler)	0	0	0	0
Uvektet kjernekapitalandel	9,03 %	8,81 %	8,48 %	9,23 %

Figur 2 - Utvikling i rapportert kapitaldekning

1.3. Pilar 2, vurdering av kapitalbehov og kapitalmål

Pilar 2 beskriver kravet til å vurdere risikoer som ligger utenfor pilar 1-beregningene og holde nødvendig kapital for disse. Denne vurderingen av risikoeksponering og kapitalbehov er en kontinuerlig prosess som er integrert med bankens strategiske valg (Internal Capital Adequacy Process, eller «ICAAP-prosessen»), med tilhørende behandling av likviditetsbehov (Internal Liquidity Adequacy Process – «ILAAP»). ICAAP-prosessen oppsummeres minimum årlig i styregodkjent rapport før den oversendes Finanstilsynet.

Denne vurderingsprosessen er en viktig del av grunnlaget for alle strategiske og operative planer i Sparebanken Øst konsern. Behovet for egenkapital legger føringer for vekst og risikoprofil. Resultater av stresstester og risikovurderinger benyttes i strategiprosessen som retningsgivende for rammefastsettelse og grunnlag for overordnet risikotoleranse. Dette danner i sin tur styringsrammer og mål innenfor de enkelte strategiene, som følges opp gjennom året gjennom kvartalsvis risikorapport. Risikoutvalget og styret vil gjennom vurdering av risikorapport og kvartalsregnskap se resultat- og risikoutvikling i sammenheng.

Ansvar for utarbeidelse av ICAAP/ILAAP ligger hos avdeling Risikostyring. Alle forretningsområder involveres i prosessen både hva gjelder beskrivelse av risikoer, vurdering av risikoer og beskrivelse av styring og kontroll av risikoer. Risikostyring & Compliance utarbeider forslag til metoder for beregninger av kapitalbehov og forutsetninger for bruk i de enkelte stresstester. Regnskapsavdelingen og finansavdelingen bidrar med grunnlag for kapitalbehovsvurderinger og gjennomføring av stresstester. Alle beregninger, stresstester og resultatene av disse kvalitetssikres av Risikostyring. Det gjøres en fremskrivning av forventet finansiell utvikling de neste årene, stresstester hvor det simuleres et alvorlig økonomisk tilbakeslag, og hvilken effekt dette har på bankens soliditet.

Figur 3 - ICAAP-prosessen og samhandling

Administrasjonens forslag til metoder, forutsetninger og stresstester blir behandlet i styrets risikoutvalg, og deretter i styret. Beregninger og vurderinger utarbeides, og ICAAP-dokumentet behandles i styret. Det oversendes internrevisor til uavhengig vurdering, og internrevisjonsrapporten legges frem for styret til endelig behandling. Det vedtatte dokumentet sendes til Finanstilsynet.

Mål for kapital i Sparebanken Øst konsern

Banken har en kapitalstatus som er meget solid og avklart i forhold til myndighetens krav. Dette gir banken handlefrihet og ikke minst trygghet i en periode med fortsatt usikkerhet.

Styret har med grunnlag i den beskrevne vurderingsprosess fastsatt et mål for ren kjernekapital på 14,75 prosent.

Finanstilsynets vurdering

Finanstilsynet gjør en vurdering av bankens totale kapitalbehov basert på bankens rapportering, stedlige tilsyn og egne analyser (SREP). Dette danner grunnlaget for å meddele banken et pilar 2-krav, dvs. kapitalbehov ut over pilar 1. Finanstilsynet legger også til grunn at den samlede kapitaldekning skal inneholde en margin ut over dette kravet, begrunnet med ønsket om å kunne dekke normal utlånsvirksomhet i nedgangsperioder og for å kunne møte krisesituasjoner med tilstrekkelig kapital til å tilfredsstille minimumekravet («Pillar 2 Guidance», eller «P2G»). Finanstilsynet fattet 8. juni 2020 vedtak om at Sparebanken Øst skal ha et pilar 2-krav tilsvarende 1,8 % av beregningsgrunnlaget, en reduksjon fra 2,3 % i 2017.

1.4. Pilar 3

§ 14-5 i Finansforetaksloven og CRR/CRD IV-forskriftens § 42 beskriver kravet lovverket stiller til offentliggjøring av finansiell informasjon. Det vises også til direktiv 2013/36/EU for ytterligere formkrav til hvordan dette skal presenteres. Finanstilsynet anbefaler at norske banker benytter de standardiserte skjemaene fra BCBS inntil EU har vedtatt endelige standarder («Guidelines on disclosure requirements under Part Eight of Regulation (EU) No. 575/2013», datert 14. desember 2016). Oppdaterte Pilar 3-standarder fra BCBS er også benyttet som kilde til rapporteringsstruktur, herunder fra januar 2015, mars 2017 og desember 2018. Sparebanken Øst har gjort en tilnærming til kravene i disse dokumentene. Som vedlegg til dette dokumentet ligger en rekke tabeller som der det har vært mulig, er forsøkt strukturert i samsvar med disse kravene. Det er gitt henvisning til en del av disse tabellene under de ulike kapitlene i dette dokumentet.

Det er utarbeidet en egen instruks som redegjør for ansvarsfordeling og innhold i pilar 3-rapporteringen. Denne revideres årlig.

Se også konsernets års- og kvartalsrapporter for supplerende informasjon på www.oest.no.

1.5. Uvektet kjernekapitalandel

Krav til uvektet kjernekapitalandel er regulert i CRR/CRDIV-forskriftens § 8. Kravet skal danne et gulv mot for lavt beregningsgrunnlag og derved sikre bankenes reelle egenkapital. Beregningen tar utgangspunkt i ren kjernekapital i prosent av foretakets eiendeler og ikke balanseførte forpliktelser uten risikovekting. Fra 30. juni 2017 er gjeldende krav til uvektet kjernekapitalandel 5 % for banker og bankkonsern mv. som ikke er systemviktige, og 3 % for kredittforetak (Sparebanken Øst Boligkreditt AS). Konsernets uvektede kjernekapitalandel er ved utløpet av 2020 på 9,03 %.

1.6. Krav til etterstilt gjeld («MREL») fra 2021

Krav til etterstilt gjeld etter § 20-9 i Finansforetaksloven er knyttet til Finanstilsynets krisehåndtering av finansielle foretak. Slik gjeld vil kunne nedskrives eller konverteres til egenkapital etter pålegg fra Finanstilsynet. Finanstilsynet fastsatte krav til MREL for Sparebanken Øst 15. desember 2020 til 31,6 prosent av et justert beregningsgrunnlag. Kravet til etterstilling skal oppfylles innen 1. januar 2024, og kan fases inn ved at konsernet fram til 1. januar 2024 kan medregne i oppfyllelsen av minstekravet usikret senior obligasjonsgjeld («senior preferred») utstedt fra Sparebanken Øst til eksterne investorer med gjenværende løpetid på minst ett år. Innfasingen av kravet til etterstilling skal som et minimum være lineær over årene 2021, 2022 og 2023. Banken skal innen utgangen av 1. kvartal 2021 sende en plan for utstedelse av etterstilt gjeld («senior non-preferred») til Finanstilsynet. Denne planen skal ta utgangspunkt i en prognose for et justert beregningsgrunnlag ved utløpet av innfasingsperioden. Sparebanken Øst skal i løpet av 2021 som et minimum fase inn 1/3 av det totale estimerte behovet for etterstilt gjeld i innfasingsperioden.

2. Kort om norsk økonomi i 2020

Covid-19-pandemien gjør at 2020 går inn i historien som et av de mest økonomisk volatile årene i moderne tid. I løpet av mars ble norsk og internasjonal økonomi sterkt preget av myndighetenes smittevernstiltak for å begrense skadeomfanget av sykdommen. Gjennom året har den økonomiske aktiviteten variert mye som følge av endringer i smitte-situasjonen og dertil tilhørende lettelsers eller innskjerpinger av smittevernstiltakene.

Nedstengningen av økonomiene har i Norge og blant våre handelspartnere gjennomgående blitt møtt med store penge- og finanspolitiske grep for å hindre en langvarig resesjon. Sentralbankenes styringsrenter ble raskt kuttet da likviditeten i finansmarkedene stoppet opp i mars og aksjemarkedene falt brått. I tillegg lanserte sentralbankene i USA, EU og Japan store programmer for støttekjøp av obligasjoner for å sikre kreditttilgangen i økonomiene. Tiltakene fra sentralbankene er signalisert å opprettholdes i flere år fremover og rentene vil trolig ligge nær null prosent i perioden.

Norges Bank kuttet også renten raskt. Styringsrenten ble først redusert fra 1,50 prosent til 1,0 prosent 12. mars. En uke senere ble renten kuttet med ytterligere 0,75 prosent-poeng. I starten av mai satt Norges Bank renten til 0,0 prosent. Parallelt med rente-nedsettelsene og utvidet likviditetstilgang fra Norges Bank, lanserte regjeringen flere straks-tiltak for å redusere de økonomiske skade-virkningene av pandemien. Kompensasjons-ordninger for foretak med omsetningsfall over 30 prosent, utsettelse av skatte- og avgifts-innbetalinger og lønnskompensasjon for permitterte var noen av ordningene som kom på plass i løpet av våren 2020.

I USA var den økonomiske effekten av pandemien mindre enn i EU i 2020. For året som helhet falt BNP med 3,5 prosent, mens EUs BNP ble redusert med 6,4 prosent. For Storbritannias del kom pandemien i tillegg til de negative konsekvensene på økonomien som følge av utmeldingen fra EU. Det var helt frem til slutten av desember stor usikkerhet rundt utmeldingen og hvilken avtale EU og Storbritannia ville bli enige om når overgangsperioden tok slutt 31. desember 2020. Nedgangen i BNP i Storbritannia var på hele 9,9 prosent i 2020. De asiatiske landene har gjennomgående klart seg bedre økonomisk enn Europa og USA i 2020. De har i større grad lyktes med å holde smitten under kontroll og kunne dermed opprettholde et høyere aktivitetsnivå i økonomien.

Oljeprisen har blitt sterkt påvirket av den økonomiske situasjonen i verden i 2020. Nordsjøoljen falt fra 66 USD/fat ved utgangen av 2019 til 19 USD/fat på det laveste i april som følge av covid-19-krisen og priskrigen mellom Russland og OPEC-landene. Utviklingen var positiv i andre halvår og oljeprisen endte året på litt over 50 USD/fat. Prisen har fortsatt å stige de første månedene av 2021.

Norsk fastlandsøkonomi falt med 2,5 prosent i 2020 etter sterke variasjoner i veksten gjennom året. I andre kvartal falt BNP med 6,3, mens økningen var på 5,2 prosent i tredje kvartal. I fjerde kvartal var veksten på 1,9 prosent til tross for nye smittevernstiltak. Smittevernstiltakene har rammet den norske økonomien ulikt. Tjeneste- og service-næringene har sett et stort fall i etterspørselen, mens handel og deler av industrien har klart seg langt bedre. Ledigheten i Norge nådde toppen i mars med 10,6 prosent helt arbeidsledige. Ledigheten falt raskt utover sommeren og høsten i takt med at samfunnet åpnet opp og var i desember på 3,8 prosent. Boligmarkedet utviklet seg uventet sterkt som følge av rentekuttene og prisveksten tiltok gjennom året etter en nedgang i mars. Prisene økte med 8,7 prosent i 2020.

3. Utsiktene videre

Den økonomiske usikkerheten som følge av covid-19-pandemien er betydelig redusert fra første halvår 2020. De langsiktige helsemessige og økonomiske konsekvensene er fortsatt uavklarte. Antallet smittetilfeller har vært økende siden august, og Norge fikk en smittetopp i begynnelsen av januar 2021. Smitteutviklingen hittil i år viser en synkende trend. Til tross for lavt nivå av smitte og synkende smittetrend har den senere tids funn av virusmutasjoner ført til innføring av svært strenge smitteverniltak på Østlandet. Foreløpig er disse omfattende tiltakene formidlet å være av kortsiktig karakter. Svært strenge smitteverniltak over tid skaper store negative økonomiske konsekvenser for flere bransjer. Det er per dags dato tre vaksiner som er godkjent i Norge. Vaksinasjonsprosessen har kommet godt i gang, men det er varslet om noe forsinkelser i fremdriften. Sparebanken Øst vurderer situasjonen slik at myndighetene virker å ha god oversikt og i stand til å iverksette effektive smitteverniltak. Myndighetene har også lansert støtteordninger for et stort antall aktører som virker å bidra til å redusere de negative økonomiske effektene av pandemien.

Statsbudsjettet som ble fremlagt 7. oktober 2020 anslår en god vekst i norsk økonomi gjennom 2021. BNP forventes å øke med 4,4 prosent samtidig som arbeidsledigheten fortsetter å falle. Budsjettet strammer inn på enkelte av de ekstraordinære støttetiltakene som har blitt gjennomført i år, men gir fremdeles en vekstimpuls til norsk økonomi neste år. SSB, Norges Bank og bankenes analysemiljøer forventer alle en relativt høy BNP-vekst i fastlandsøkonomien i 2021. Arbeidsledigheten forventes å fortsette å falle det neste året hjulpet av etterspørselsvekst fra husholdningene og økt aktivitetsnivå i samfunnet.

Omsetningen og prisutviklingen på boliger utvikler seg positivt støttet av et lavt rentenivå og økt jobbsikkerhet. Stigende boligpriser gir støtte til økt boligbygging fremover etter at flere prosjekter ble utsatt i første halvår. Norges Banks utlånsundersøkelse for fjerde kvartal 2020 viser at etterspørselen etter boliglån var tilnærmet uendret. Bankenes utlånsmarginer på boliglån falt noe i fjerde kvartal på grunn av økte finansieringskostnader og litt sterkere konkurranse. Sparebanken Øst er en kostnadseffektiv bank og har et sterkt fokus og tro på at et lavt kostnadsnivå utgjør et konkurransefortrinn. Kostnadsnivået forventes å være stabilt fremover.

Bankvirksomhet innebærer risiko for tap og mislighold, og tap på utlån og garantier til kunder kan derfor ikke utelukkes. Det forventes fortsatt lavt nivå på misligholdte engasjementer og lave tap på utlån.

Markedsverdiene på verdipapirer i form av obligasjoner og aksjer vil svinge over tid og tap på aksjer vil kunne inntreffe. Konsernets beholdning av obligasjoner holdes for likviditetsmessige formål og har lav risiko for tap.

Sparebanken Øst opplever å ha en god posisjon i markedet for egenkapitalbevis med et mål om en enkel og åpen kommunikasjon med investorene. Målet for avkastning på egenkapitalen er satt til 10 prosent over tid.

Veksten i utlån til og innskudd fra kunder vil avhenge av den generelle konkurransen i bankmarkedet og tilgangen på langsiktig finansiering. Pengemarkedsrentene har stabilisert seg på et historisk lavt nivå og fundingmarkedet for bankene er vel-fungerende. Sammen med reduksjonen i motsyklisk kapitalbuffer i mars i fjor tilsier det at konkurransen vil være svært stor, spesielt på boliglån fremover. Presset på bankens rentenetto er forventet å være stort fremover.

Sparebanken Øst bygger sine kapitalberegninger på prinsippene i standardmodellen. Myndighetenes regulering innenfor kapital- og soliditetsområdet skaper svært store konkurransefordeler for noen få

store banker på bekostning av den store majoriteten av norske sparebanker, herunder Sparebanken Øst. Det er svært bekymringsfullt at norske myndigheter velger å forskjellsbehandle banker gjennom kapitalberegningsregelverket, ved at lik risiko blir ulikt behandlet. Dersom myndighetene velger å opprettholde denne forskjellsbehandlingen vil det føre til store konsekvenser for strukturen i norsk finansbransje og for hvordan den enkelte sparebank vil innrette sin virksomhet i fremtiden. Sparebanken Øst vil arbeide for at rammevilkårene for norske banker er like og at konkurransen mellom bankene kan opprettholdes uten bruk av slike virkemidler.

Med utgangspunkt i de lave pengemarkeds-rentene tilbyr banken historisk lave utlånsrenter på boliglån gjennom det selvbetjente konseptet «Nybygger.no» fra 9. oktober 2020. Sparebanken Øst har lang erfaring med å benytte ulike salgskanaler. Selv-betjenings-løsningene i banken er kostnads-effektive og muliggjør svært konkurransedyktige renter med lavere marginer. Banken forventer å oppnå en utlånsvekst fremover på linje med kredittveksten i samfunnet.

Vekst i utlån til personer vil i hovedsak komme på utlån med pant i bolig og til salgspant-finansiering av bruktbil. Vekst i utlån til bedrifter vil skje i konsernets definerte markedsområder der hovedproduktet er nedbetalings-lån med pant i fast eiendom.

Sparebanken Øst vil fortsette målrettet å implementere prinsipper for grønne produkter og grønn funding. Rammeverket for grønn produktutvikling og klassifisering av kunder basert på bærekraft-kriterier og banken rapporterer i 2020 etter Global Reporting Initiative-standarder (GRI). GRI er et anerkjent globalt system og rammeverk for bærekraft-rapportering, som er anbefalt i Oslo Børs sin veiledning for rapportering av bærekraft. Det vil være områder i rapporteringen som vil bli videreutviklet fremover, og rapporteringen vil derfor ikke oppfylle GRI-standarden fullt ut per 31.12.2020.

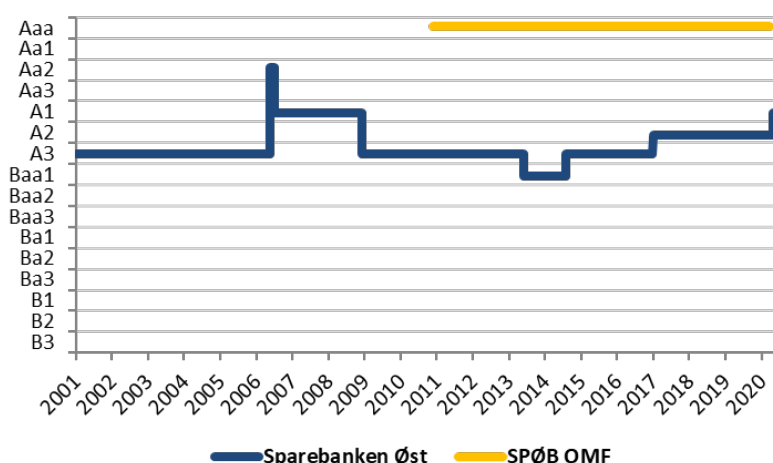
4. Kredittrating Sparebanken Øst

Kredittrating er foroverskuende og er ment å estimere hvordan fremtidige hendelser kan påvirke utstederens evne og vilje til å betale tilbake sin forpliktelse ved avtalt forfall. En god rating fra godkjente ratingbyråer er derfor viktig for å sikre tilgang til finansiering til gode priser. Kortsiktig rating reflekterer sannsynligheten for at en utsteder ikke oppfyller sine økonomiske forpliktelser i inneværende år, og den langsiktige ratingen for det samme på lengre sikt.

Banken benytter Moody's Investor Service som ratingbyrå. Selskapet vurderer banken og boligkredittselskapets utstedelser med hensyn til hvilken evne de har til å innfri sine finansielle forpliktelser til rett tid. Vurderingen baserer seg på en analyse av både banken, markedet den opererer i og regulatoriske og politiske rammebetingelser, og kan oppsummeres som en bokstavkarakter. Ratingen er fremoverskuende og gir investorer en relativ bedømmelse av kredittkvaliteten.

Banken har per dags dato en langsiktig rating på «A1» og en kortsiktig rating innskudd på «P-1». Boligkredittselskapet (SPØB) har en rating på sine OMF-utstedelser på «Aaa». Alle våre ratinger har per dags dato stabile utsikter. For detaljer, se bankens hjemmesider under «Investor relations».

Figur 4 - Utvikling i langsiktige ratinger fra Moody's

Moody's oppgraderte 29. januar 2021 Sparebanken Østs rating for langsiktig bankinnskudd og utstedelse av senior usikret gjeld fra A2 til A1. Til grunn for dette ligger hovedsakelig Moody's forventning om at banken utsteder tilstrekkelig MREL-godkjent gjeld i tråd med vedtak fra Finanstilsynet meddelt 14. desember 2020.

Sparebanken Øst ønsker en stabil rating som på en troverdig måte reflekterer risikoen i bankens balanse. Det anses som viktig at morbankens rating er på et nivå som sikrer at Sparebanken Øst Boligkreditt AS oppnår rating «Aaa». For å sikre morbanken en stabil rating samt å sørge for at konsernet har en finansiell stilling som i størst mulig grad sikrer fremtidig finansiering både gjennom senior obligasjoner og obligasjoner med fortrinnsrett, er det viktig å ha et forhold til overførselsgraden av boliglån til kredittforetaket. Dette vurderes løpende.

4.1. Bruk av ratingbyråer

Kredittrating fra et godkjent ratingbyrå er en viktig parameter ved fastsettelse av eksponeringsrammer på motparter. Kredittrating styrer også beregningen av kredittspreadsrisiko, og de største motpartsrammene i likviditetsporteføljen vil være på motpartene med god rating. Konsernet har ikke eksponeringsramme på motparter eller utstedelser med rating lavere enn investment grade.

Konsernet har inngått ISDA- og CSA-avtaler¹ med de fleste sentrale motparter, som innebærer utveksling av sikkerhet ved endringer i markedsverdi på inngåtte derivatavtaler. Konsernet vil ikke inngå derivatavtaler med motparter som har en rating lavere enn A3. Konsernet måler kredittspreadsrisiko på den enkelte utstedelse i likviditetsporteføljen basert blant annet på rating .

I henhold til CRR artikkel 135 skal kun ekstern rating fra ratingselskaper godkjent av EUs verdipapir- og markedstilsynsmyndighet ESMA benyttes ved fastsettelse av risikovekt.

Tabellen under viser hvilke ratingbyråer banken anvender seg av på ulike motparter:

Tabell 6 - oversikt over godkjente ratingselskaper (ECAI) banken benytter

Motparter/utstedere	Moody's	Standard & Poor's	Fitch	Nordic	Scope
Stater og sentralbanker	X	X	X		
Institusjoner	X	X	X	X	X
Foretak	X	X	X		
Obligasjoner med fortrinnsrett	X	X	X	X	X

Tabellen under viser hvilke ratinger som korresponderer med kapitalkravregelverkets kredittkvalitets-trinn under standardmetoden.

Tabell 7 - Kart over ECAI-rating mot kredittkvalitetstrinn (lansiktig rating)

Kredittkvalitets-trinn	Fitch	Moody's	S&P	Nordic ²	Scope ¹	Foretak	Institusjoner (inkl. banker)			Stat
							Statsmetode	Kredittvurderingsmetode		
								Løpetid > 3m	Løpetid <=3m	
1	AAA-AA	Aaa-Aa	AAA-AA	AAA-AA	AAA-AA	20%	20%	20%	20%	0%
2	A	A	A	A	A	50%	50%	50%	20%	20%
3	BBB	Baa	BBB	BBB	BBB	100%	100%	50%	20%	50%
4	BB	Ba	BB	BB	BB	100%	100%	100%	50%	100%
5	B	B	B	B	B	150%	100%	100%	50%	100%
6	CCC-CC	Caa-C	CCC-CC	CCC-CC	CCC-CC	150%	150%	150%	150%	150%

¹ ISDA (International Swaps and Derivatives Association) lager standarder for derivatavtaler, CSA (Credit Support Annex) er tilleggsavtaler som regulerer utveksling av sikkerhetsstillelse i derivatavtaler.

² Nordic Credit Rating Agency AS og Scope Ratings GmbH er foreløpig under godkjenning av ESMA/EBA i et høringsforslag om oppdatering av EU-forskrift 2016/1799 mht. artikkel 136 (1) og (3) i CRR.

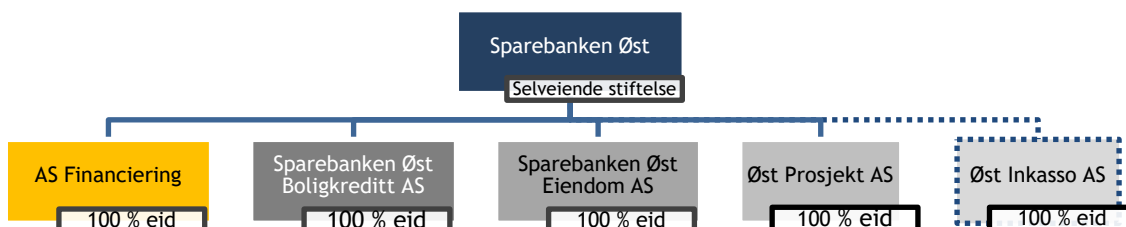

5. Konsernstruktur og forretningsmodell

5.1. Konsernstruktur

Kravet til offentliggjøring gjelder på konsolidert grunnlag. Sparebanken Øst består av flere virksomheter underlagt konsesjon og er å anse som et finanskonsern. Helhetlig risikostyring omfatter hele konsernet, også selskaper som ikke er finansforetak. Figuren under viser strukturen i konsernet Sparebanken Øst ved utgangen av 2020:

Figur 5 - Konsernstruktur

- **Sparebanken Øst** har en enkel forretningsmodell basert på hovedproduktene spareprodukter, kredittprodukter og betalingsprodukter. I tillegg distribuerer banken forsikring, fondsandeler, valuta og remburs samt rentesikring. Banken investerer ikke i verdipapirer ut over det som er nødvendig for likviditetsformål. Det alt vesentlige av konsernets virksomhet foregår i dette foretaket.
- **Sparebanken Øst Boligkreditt AS (SPØB)** er et heleid datterselskap av Sparebanken Øst. Formål er å yte eller erverve bolighypoteklån, eiendomshypoteklån, lån sikret ved pant i andre realregistrerte formuesgoder eller offentlig lån og å finansiere utlånsvirksomheten hovedsakelig ved utstedelse av obligasjoner med fortrinnsrett.
- **AS Financiering (ASF)** er et finansieringsselskap eid av Sparebanken Øst. Hovedproduktet er gjeldsbrevfinansiering av bil, i det alt vesentlige bruktbil.
- **Sparebanken Øst Eiendom AS (SPØE)** har som hovedformål å drifte konsernets egne eiendommer.
- **Øst Prosjekt AS** har som hovedformål å overta prosjekter og drive industri- og handelsvirksomhet til sikring og realisering av utsatte engasjementer i morbanken.
- **Øst Inkasso AS** er besluttet avviklet ved virksomhetsoverdragelse til Lindorff AS med virkning fra 1. januar 2021.

5.2. Konsolidering

Konsern- og selskapsregnskapet til Sparebanken Øst er utarbeidet i samsvar med gjeldende internasjonale regnskapsstandarder, International Financial Reporting Standard (IFRS).

Konsolidering med hensyn til kapitaldekning er regulert i CRD IV/CRR-forskriften. I henhold til dette skal kun foretak i finansiell sektor og foretak som yter tilknyttede tjenester inngå i konsolidert kapitaldekning. Konsolidert ansvarlig kapital og beregningsgrunnlag skal beregnes etter samme prinsipper som ved konsolidering etter regnskapsreglene, men slik at forholdsmessig konsolidering benyttes i stedet for egenkapitalmetoden. Konsolideringen omfatter ikke-balanseførte forpliktelser. Ikke-balanseførte interne poster mellom foretakene elimineres. Se tabell EU LI1 og EU LI2 i vedlegg for detaljer.

Tabell 8 – EU LI3 Konsolideringsmetode kapitalkrav for de ulike foretak i konsernet

a	b	c	d	e	f	g
Foretak	Regnskapsmessig konsolidering	Regulatorisk konsolidering				Beskrivelse av foretak
		Full	Proposjonal	Ingen	Fratrukket	
Morbank	Full konsolid.	X				Kredittinst.
SPØB	Full konsolid.	X				Kredittforetak
ASF	Full konsolid.	X				Kredittforetak

Tabell 9 - Spesifikasjon av kapitalkravet for finansielle selskaper

Spesifikasjon av kapitalkravet (8 % av beregningsgrunnlaget)	Konsern	Morbank	SPØB	ASF
Stater og sentralbanker	0	0	0	0
Lokale og regionale myndigheter	7	7	0	0
Offentlig eide foretak	0	0	0	0
Multilaterale utviklingsbanker	0	0	0	0
Institusjoner	4	79	36	0
Foretak	35	38	0	0
Massemarkedsengasjementer	136	10	0	127
Engasjementer med pant i eiendom	1.139	641	498	0
Forfalte engasjementer	15	3	4	8
Høyrisikoengasjementer	52	52	0	0
Obligasjoner med fortrinnsrett	38	164	2	0
Andeler i verdipapirfond	0	0	0	0
Egenkapitalposisjoner	74	202	0	0
Øvrige engasjementer	19	17	0	2
Verdipapirisering	0	0	0	0
Sum kreditt- og motpartsrisiko	1.518	1.213	540	137
Valutarisiko	0	0	0	0
Operasjonell risiko	116	80	18	15
Kapitalkrav svekket kredittverd. motpart (CVA)	4	2	2	0
Samlet kapitalkrav	1.638	1.295	560	152

Tabell 10 - Fullt ut konsoliderte finansielle datterselskaper

Ansvarlig kapital	Konsern	Morbank	SPØB	ASF
Bokført verdi aksjer mill. kroner			1.195	279
Eierandel			100 %	100 %
Ren kjernekapital				
Bokført egenkapital	4.090	3.645	1.497	459
Fradragsposter i ren kjernekapital				
Verdijusteringer som følge av kravene om forsvarlig verdsettelse (AVA)	-8	-10	-517	-10
Utbytte	-119	-119	0	0
Goodwill inkl. i verdsettelse av sign. invest.	-223	-223	0	0
Immaterielle eiendeler	-32	-22	0	0
Utsatt skatt	0	0	0	0
Ren kjernekapital instrumenter i andre finansinst. (ikke signifikant)	0	0	0	0
Ren kjernekapital instrumenter i andre finansinst. (signifikant)	0	0	0	0
Andre fradrag i ren kjernekapital	-31	-31	0	0
Sum ren kjernekapital	3.676	3.239	1.497	414
Øvrig kjernekapital				
Fondsobligasjoner	350	350	0	0
Fradragsposter i øvrig kjernekapital				
Øvrig kjernekapital instrumenter i andre finansinstitusjoner (ikke signifikant)	0	0	0	0
Øvrig kjernekapital instrumenter i andre finansinstitusjoner (signifikant)	0	0	0	0
Sum øvrig kjernekapital	350	350	0	0
Sum kjernekapital	4.026	3.589	1.497	414
Tilleggskapital				
Ansvarlig lån	400	400	0	45
Fradragsposter i tilleggskapital				
Tilleggskapital instrumenter i andre finansinstitusjoner (ikke signifikant)	0	0	0	0
Tilleggskapital instrumenter i andre finansinstitusjoner (signifikant)	-57	-57	0	0
Sum tilleggskapital	343	343	0	45
Netto ansvarlig kapital	4.370	3.932	1.497	413
Ren kjernekapitaldekning	17,96 %	20,01 %	21,37 %	21,77 %
Kjernekapitaldekning	19,67 %	22,18 %	21,37 %	21,77 %
Kapitaldekning	21,34 %	24,30 %	21,37 %	24,14 %
Uvektet kjernekapitalandel	9,03 %	7,64 %	8,02 %	18,31 %

Se konsernets årsrapport for ytterligere beskrivelse av konsernets regnskapsprinsipper. Ved utarbeidelse av konsernregnskapet elimineres interne transaksjoner, intern fortjeneste og mellomværende mellom selskap som inngår i konsernet.

Tabell 11 - Samlede kapitalkrav finansielle selskaper

Samlede kapitalkrav	Konsern	Morbank	SPØB	ASF
Beregningsgrunnlag	20.471	16.184	6.067	1.899
Minstekrav til ren kjernekapital (4,5 %)	921	670	315	85
Minstekrav til kjernekapital (6,0 %)	1.228	893	420	114
Minstekrav til total kapitaldekning (8,0 %)	1.638	1.191	560	152
Oppfyllelse av minstekrav				
Ren kjernekapital	944	728	560	114
Hybrid kapital	350	350	0	0
Tilleggskapital	343	216	0	38
Bufferkrav - oppfylles med ren kjernekapital				
Bevaringsbuffer (2,5 %)	512	405	175	47
Motsyklisk buffer (1,0 %)	205	162	70	19
Systemrisikobuffer (3,0 %)	614	486	210	57
Sum bufferkrav	1.331	1.052	455	123
Ren kjernekapital mot samlede krav				
Ren kjernekapital	3.676	3.239	1.497	414
Dekning av minstekrav	-944	-728	-560	-85
Dekning av bufferkrav	-1.331	-1.052	-455	-123
Overskudd av ren kjernekapital	1.401	1.459	481	205

5.3. Forretningsmodell

Hver enkelt bank skal selv foreta vurdering av forholdsmessighet i forhold til virksomhetens art, omfang og kompleksitet. Det stilles mindre omfattende krav til prosessen for helhetlig risikostyring for små foretak enn det gjør for store foretak. Styrets vurdering er at Sparebanken Øst har en relativ enkel forretningsmodell som er karakterisert med relativt få og enkle produkter til kunder. Banken har en høy andel utlån til boligformål. Bankens 3 kjerneprodukter er:

- Spareprodukter
- Kredittprodukter
- Betalingsprodukter

I tillegg distribuerer banken:

- Forsikring
- Fondsandeler
- Valuta og remburser
- Rentesikring

Bankens overordnede strategi beskriver idégrunnlag med visjon, forretningside og de overordnede økonomiske målene som er satt for virksomheten. Videre beskrives bankens identitet som sparebank, og bankens kjerneverdier, marked og produkter.

Sparebanken Øst har ikke konsesjon som verdipapirforetak og har ikke handelsporteføljer av verdipapirer. Banken har ikke i sin forretningsmodell å ta rente- og/eller valutarisiko. Bankens inntekter skal i hovedsak komme fra kunderettede aktiviteter og ikke fra finansiell risikotagning. De største risikoene i banken er kredittrisiko, markedsrisiko, likviditetsrisiko og operasjonell risiko.

6. Helhetlig risikostyring

6.1. Risikostyring og internkontroll

Risikostyring skal støtte opp under konsernets utvikling og måloppnåelse og skal sikre finansiell stabilitet og forsvarlig forretningsdrift. Dette oppnås gjennom en risikoprofil som kjennetegnes ved en sterk risikokultur og en høy bevissthet om risikostyring.

For å sikre en effektiv og hensiktsmessig prosess for risikostyring og internkontroll har konsernet lagt til grunn COSO-modellen³. Dette er et anerkjent rammeverk for risikostyring og internkontroll. Modellen baseres på at risikostyring og internkontroll gjelder alle deler av virksomheten samtidig som et helhetlig perspektiv legges til grunn. Risikostyring og internkontroll omfatter både strategiske og operative forhold samt at det settes særlig fokus på kvalitet i ekstern rapportering og etterlevelse av lover og regler.

Begrepet helhetlig risikostyring benyttes i Sparebanken Øst med følgende definisjon: «Helhetlig risikostyring er den kulturen, de egenskapene og den praksisen som organisasjoner integrerer med strategi og som de benytter når strategien settes ut i praksis. Dette for å styre risikoen når verdier skapes, bevares og realiseres».

Modellen bygger på følgende komponenter:

Internt miljø

Det interne miljøet er utgangspunktet for de ansattes holdning til risiko. Det omfatter også filosofi for risikostyring og risikoappetitt, integritet, etiske verdier og miljøet de opererer i.

Etablering av målsettinger

Målsettinger må finnes før ledelsen kan identifisere potensielle hendelser som kan påvirke oppnåelsen av disse. Helhetlig risikostyring sikrer at ledelsen har på plass en prosess for å etablere målsettinger, og at de valgte målsettingene støtter og er i samsvar med virksomhetens formål og avspeiler dens risikoappetitt.

Identifisering av hendelser

Interne og eksterne hendelser som påvirker virksomhetens måloppnåelse må identifiseres, og man skiller mellom risikoer og muligheter. Muligheter kanaliseres tilbake til ledelsens prosesser for fastsettelse av strategier eller målsettinger.

Risikovurdering

Risikoer blir analysert, og sannsynlighet og konsekvens vurderes for å avgjøre hvordan den skal håndteres. Både iboende og gjenværende risiko blir vurdert.

Risikohåndtering

Ledelsen velger former for risikohåndtering – å unngå, akseptere, redusere eller dele risiko – og utvikler en handlingsplan for å bringe samsvar med virksomhetens risikotoleranse.

---

³ The Committee of Sponsoring Organisations of the Tradeway Commission (COSO) har gitt innhold til begrepene gjennom et rammeverk som er internasjonalt anerkjent og benyttet bl.a. i lovgivning innen finansområdet.

Kontrollaktiviteter

Retningslinjer og rutiner blir etablert og implementert for å sikre at risikohåndteringen blir utført på en effektiv måte.

Informasjon og kommunikasjon

Relevant informasjon blir identifisert, behandlet og kommunisert i en form og i et tidsperspektiv som gjør det mulig for de ansatte å ivareta sitt ansvar. Effektiv kommunikasjon skjer også i videre forstand, både vertikalt og horisontalt i virksomheten.

Oppfølging

Den helhetlige risikostyringsprosessen blir fulgt opp og endret etter behov. Oppfølging utføres gjennom løpende ledelsesaktiviteter, uavhengige evalueringer eller begge deler.

6.2. Strategidokument

«Strategi for helhetlig risikostyring» er konsernets overordnede dokument for styring av risiko, og revideres årlig. Prosessen for risikovurderinger, nøkkelprosessgjennomgang, funksjons- og ansvarsmatriser, fullmaktsstrukturer og lederbekreftelser er beskrevet, og dokumentet oppsummeres i en årsplan for risikostyringsarbeidet. Oversikt over ansvar, mottakere, frekvens og innhold i rapportering av finansiell informasjon er beskrevet (se også punkt «6.5 Rapportering»).

6.3. Roller og ansvar

Bankens organisering med kontrollfunksjoner er vist i figuren på neste side. Organisering og kontrollfunksjoner er i tråd med gjeldende lovverk. Bestemmelsene om helhetlig risikostyring finner vi i finansforetakslovens § 13-5, herunder om forsvarlig virksomhet og god forretningsskikk. I § 13-5 (1) heter det at et finansforetak skal organiseres og drives på en forsvarlig måte. Foretaket skal ha klar organisasjonsstruktur og ansvarsdeling samt klare og hensiktsmessige styrings- og kontrollordninger. Foretaket skal ha hensiktsmessige retningslinjer og rutiner for å identifisere, styre, overvåke og rapportere risiko foretaket er, eller kan bli, eksponert for. Konsernet skal ha en tydelig organisering med klart definerte ansvarsområder og fullmakter, som er sentrale elementer i god risikostyring og internkontroll.

Adm.dir. bekrefter årlig i tråd med § 37 i CRR/CRDIV-forskriften at banken tilfredsstillende lov- og forskriftsmessige krav til risikostyring og internkontroll, herunder at lederne av alle vesentlige risikoområder har vurdert gjennomføringen av internkontrollen. Rapporten «Samlet årlig risikovurdering» redegjør for at samlet vurdering av risiko og gjennomføringen av internkontrollen er hensiktsmessig og tilpasset konsernets risikoprofil og strategi. Styret behandler denne rapporten og Pilar 3-dokumentet og vedlegget til dette. Se også side 37 i bankens årsrapport for 2020, hvor det redegjøres for eierstyring og selskapsledelse i detalj. I samme dokument på side 52 finnes også styrets erklæring i henhold til verdipapirhandelloven §5-5. Detaljerte nøkkeltall er også å finne i årsregnskapet.

Forstanderskapet

Forstanderskapet er bankens øverste organ. Forstanderskapet skal påse at sparebanken virker etter sitt formål i samsvar med lover, vedtekter og vedtak fattet av forstanderskapet. I henhold til vedtektene skal følgende saker behandles av det ordinære forstanderskapet:

- Valg av forstanderskapets leder og nestleder.
- Godkjennelse av årsregnskap og årsberetning, herunder disponering av overskudd/ utdeling av utbytte.
- Andre saker som etter lov eller vedtekter hører under forstanderskapet, herunder valg av styremedlemmer.

Styrets medlemmer har følgende antall styreverv utenfor konsernet (herunder også boligsameier mv.):

Øivind Andersson (leder):	9
Cecilie Hagby (nestleder):	1
Arne K. Stokke:	2
Elly Therese Thoresen:	2
Jorunn Rønning Indrelid:	4
Richard Tandberg Olsen:	5
Sissel Album fjeld:	1
Ole-Martin Solberg:	1

Styrets revisjons- og risikoutvalg

Revisjonsutvalget er et forberedende og rådgivende utvalg for styret. Utvalgets overordnede funksjon er å føre uavhengig kontroll med konsernets finansielle rapportering og kontrollsystemer. Utvalget hadde 8 møter i 2020, hvorav et felles med godtgjørelsesutvalget. Revisjons- og risikoutvalget skal:

- Forberede styrets oppfølging av regnskapsprosessen
- Forberede styrets vurdering av risiko og samlet kapitalbehov
- Overvåke systemene for internkontroll og risikostyring samt foretakets internrevisjon
- Ha jevnlig kontakt med risikokontrollfunksjonen og motta relevant rapportering fra foretakets kontrollfunksjoner
- Minst årlig gjennomgå foretakets risikostrategi
- Overvåke at foretakets risikostrategier følges
- Vurdere om pricing av foretakets produkter tar hensyn til foretakets forretningsmodell og risikostrategi
- Ha ansvaret for å forberede valg av ekstern revisor og gi sin anbefaling
- Ha løpende kontakt med bankens valgte revisor om revisjonen av årsregnskapet
- Vurdere og overvåke revisors uavhengighet og objektivitet, herunder godkjenne alle andre tjenester enn revisjon som er levert fra revisor

Godtgjørelsesutvalg

Det er etter krav i finansforetaksloven § 15-1 flg. og finansforetaksforskriften § 15-1 flg. etablert et godtgjørelsesutvalg i sparebanken. Godtgjørelsesutvalget har som oppgave å forberede for styret retningslinjer for godtgjørelse til ledende ansatte og ansatte som har arbeidsoppgaver av betydning for foretakets risikoeksponering. De skal videre sørge for at foretaket til enhver tid har og praktiserer retningslinjer og rammer for godtgjørelsesordningen som er i samsvar med Finansforetaksloven og Finansforetaksforskriftens bestemmelser om godtgjørelsesordninger i finansforetak. Ytterligere informasjon er gitt i kapittel 12.

Administrerende direktør

Administrerende direktør er ansvarlig for, skal utarbeide og følge opp at:

- Det er etablert en forsvarlig helhetlig risikostyring etter retningslinjer fastsatt av styret.
- Helhetlig risikostyring blir dokumentert, gjennomført og overvåket på forsvarlig måte.
- Rapporteringsplikten til styret er i samsvar med lover, forskrifter, vedtekter og konsernets vedtatte prinsipper om dette.
- Risikostyringssystemene gjennomføres, følges opp og dokumenteres i samsvar med lover, forskrifter, strategier og rutiner.
- Risikostyringsprosessen er hensiktsmessig og effektiv.

Administrerende direktør skal sørge for at konsernet er hensiktsmessig organisert, herunder at det er klare ansvarsforhold og at det er etablert nødvendig arbeidsdeling. Administrerende direktør har ansvar for prosess for vurdering av risikoer og samlet risiko knyttet til virksomheten, og på bakgrunn av dette, vurdering av samlet kapitalbehov for virksomheten, blir gjennomført.

Ledere av forretningsområder

Ledere av forretningsområdene, herunder direktørene og mellomlederne, har ansvar for:

- Å etablere og gjennomføre forsvarlig risikostyring innenfor sitt område, herunder vurdere risiko og etablere, dokumentere og bekrefte nødvendige linjekontroller.
- Etterlevelse av gjeldende regelverk.
- Rapportering knyttet til helhetlig risikostyring, herunder rapportering av vesentlige brudd/hendelser.

Ansatte

De ansatte har ansvar for å:

- Besitte tilstrekkelig kompetanse om sitt ansvarsområde og sine arbeidsoppgaver for tilstrekkelig egenkontroll.
- Utføre arbeid innenfor vedtatte instruksjoner, rammer og fullmakter med riktig kvalitet.
- Rapportere vesentlige brudd/hendelser til leder.

Helhetlig risikostyring skal være en del av den løpende oppfølgingen mellom leder og den ansatte. Den ansattes rolle i dette skal synliggjøres og følges opp.

Risikostyring

Avdeling Risikostyring skal:

- Ha et konsernansvar for oppfølging av strategi for helhetlig Risikostyring
- Sitte i «førersetet» når strategier skal utformes på sentrale risikoområder
- Skal være involvert i vurderingene av risikoer forbundet med vesentlige kredittbevilgninger, nye og vesentlige endringer i produkter, tjenester og andre aktiviteter, herunder utkontraktering
- Skal være involvert i utarbeidelsen av risikotoleranse, risikostrategier og overordnede rammer for risikotakingen
- Lede arbeidet med ICAAP og gjennomføre stresstester og prognoser på selvstendig basis
- Være et uavhengig miljø som utfordrer de operative avdelingene i banken.
- Bidra til videreutvikling av bankens rammeverk for helhetlig risikostyring- og internkontroll, herunder risikostrategi, metoder, modeller og systemer i henhold til anerkjente prinsipper.
- Påse at risikostyringssystemene implementeres, benyttes, følges opp og dokumenteres i samsvar med lover, forskrifter, strategi og rutiner og at risikostyringsprosessen er hensiktsmessig og effektiv.
- Følge opp bankens risikostatus og utvikling i forhold til vedtatte risikostrategiske måltall og forretningsstrategi
- Motta eller utarbeide periodisk og tilstrekkelig informasjon for å ivareta og følge opp rapportering til administrerende direktør.
- Delta i møter i styrets revisjons- og risikoutvalg

Avdelingsleder risikostyring skal ikke kunne avsettes uten samtykke fra styret, jf. CRR/CRD IV-forskriften, § 38.

Etterlevelse

Avdeling Etterlevelse skal:

- Ha et konsernansvar for oppfølging av strategi for helhetlig Risikostyring
- Sitte i «førersetet» når strategier skal utformes på sentrale risikoområder
- Skal være involvert i vurderingene av risikoer forbundet med nye og vesentlige endringer i produkter, tjenester og andre aktiviteter, herunder utkontraktering
- Skal være involvert i utarbeidelsen av risikotoleranse, risikostrategier og overordnede rammer for risikotakingen
- Være et uavhengig miljø som utfordrer de operative avdelingene i banken

- Bidra til videreutvikling av bankens rammeverk for helhetlig risikostyring- og internkontroll, herunder risikostrategi, metoder, modeller og systemer i henhold til anerkjente prinsipper.
- Påse at risikostyringssystemene implementeres, benyttes, følges opp og dokumenteres i samsvar med lover, forskrifter, strategi og rutiner og at risikostyringsprosessen er hensiktsmessig og effektiv.
- Koordinere den årlige lederbekreftelsen i henhold til CRR/CRD IV-forskriften, § 37.
- Følge opp bankens risikostatus og utvikling i forhold til vedtatte risikostrategiske måltall og forretningsstrategi
- Motta eller utarbeide periodisk og tilstrekkelig informasjon for å ivareta og følge opp rapportering til administrerende direktør.
- Sørge for at det opprettes effektive systemer og prosesser for etterlevelse av gjeldende regelverk samt fange opp endringer i lover/forskrifter, bransjestandarder og interne retningslinjer, og påse at disse blir implementert i banken.
- Teste, vurdere og gi råd om internkontrollen.
- Delta i møter i styrets revisjons- og risikoutvalg

Avdelingsleder etterlevelse skal ikke kunne avsettes uten samtykke fra styret, jf. CRR/CRD IV-forskriften, § 39.

Internrevisjon

Internrevisjonen skal:

- Rapportere til styret, ha rett til å møte i styremøtene og avgi rapport om risikostyringen og internkontrollen minimum en gang per år.
- Gi objektive råd til styret og ledelsen om konsernets risikostyring, utforming og etterlevelse av kontroller samt etterlevelse av etablerte rutiner, prosedyrer og retningslinjer.
- Ha tilstrekkelig kompetanse og erfaring, metodikk og verktøy for å sikre at alle områder med høy og kritisk risiko dekkes.
- Gjennomføre planlagte internkontroller.

Nærmere føringer for internrevisors arbeid er gitt av styret i egen instruks.

Eksternrevisjon

Ekstern revisor gir ledelsen og styret uavhengige og objektive synspunkter som kan bidra til at banken når sine målsettinger ikke bare for regnskapsrapportering, men også for målsettinger innenfor andre kategorier. I forbindelse med årsregnskapsrevisjonen fremlegger revisor sitt syn på i hvilken grad regnskapet gir et forsvarlig uttrykk for virksomhetens økonomiske stilling i overensstemmelse med god regnskapsskikk, og bidrar således til virksomhetens målsettinger for regnskapsrapportering. Revisor kan videre bidra ved å gi nyttig informasjon til ledelsen i dens gjennomføring av aktiviteter relatert til risikostyring. Slik informasjon omfatter revisjonsfunn, analytisk informasjon og anbefalinger om nødvendige tiltak for å nå etablerte målsettinger, og funn som revisor gjør angående mangler ved risikostyring og kontroll med anbefalinger om forbedringer.

Gransker

I tråd med finansforetakslovens § 11-14 er Ernst & Young AS utnevnt som uavhengig gransker for Sparebanken Øst Boligkreditt AS. Gransker gjennomfører selvstendige kvartalsvise kontroller blant annet av lovbestemt register og beløpsmessig balanse mellom sikkerhetsmasse og utstedte obligasjoner med fortrinnsrett. Gransker rapporterer regelmessig til finanstillstyret.

Finanstilsynet

Finanstilsynet er et selvstendig myndighetsorgan som bygger på lover og vedtak fra Stortinget, Regjeringen og Finansdepartementet og på internasjonale standarder for finansielt tilsyn.

Gjennom tilsyn med foretak og markeder skal Finanstilsynet bidra til finansiell stabilitet og ordnede markedsforhold og til at brukerne kan stole på at finansielle avtaler og tjenester blir fulgt opp etter formålet. I tillegg til det forebyggende arbeidet må Finanstilsynet kunne bidra til å løse problemer som kan oppstå. Finanstilsynet legger til grunn at norske virksomheter skal ha konkurransevilkår som samlet sett er på linje med virksomheter i andre EØS-land.

Andre organer og kontrollpunkter

Bankens balansestyringskomité har jevnlig møter der status og tiltak med hensyn til likviditets- og kapital situasjonen drøftes. I BSK møter administrerende direktør, viseadministrerende direktør, økonomidirektør, finanssjef, sjefanalytiker og avdelingsleder Risikostyring. BSK er også forum for vurderinger knyttet til Gjenopprettingsplanen under normale forhold, herunder løpende vurdering av indikatorer og triggere. Se også kapittel 0.

Risikokomiteén har til formål å vurdere risikoeksponering og risikorapportering. Komiteén skal gjøre vurderinger av kapitalbehovet og behandle risikorapporteringen til styret. Komiteéns medlemmer er advokat, avdelingssjefer for hhv. Risikostyring og Etterlevelse, kontrollere, avdelingsleder innfordring, kredittsjef, direktør kreditt personmarked og finanssjef. Komiteéns konklusjoner og merknader protokollføres og oversendes administrerende direktør.

Det er opprettet en egen **avdeling for antihvitvask**. Avdelingens oppgaver er nærmere beskrevet i kapittel 10.2. Bankens **hvitvaskingsansvarlig** er viseadministrerende direktør Kjell Engen.

Personvernombud er oppnevnt for konsernet Sparebanken Øst. Personvernombudet skal:

- Informere og gi råd til virksomheten om forpliktelsene som følger av lovverket
- Kontrollere overholdelsen av personvernregelverket
- Gjennomføre opplæring og holdningsskapende tiltak av de ansatte som er involvert i behandlingsaktivitetene
- På anmodning gi råd om vurdering av personvernkonsekvenser og kontrollere gjennomføringen av dem dersom konsekvensen vurderes som høy
- Samarbeide med Datatilsynet og fungere som kontaktpunkt for dem og ved behov rådføre seg med Datatilsynet
- Ansvarlig for å sende avviksmeldinger til Datatilsynet

6.4. Finanstilsynets moduler og retningslinjer fra EBA

COSO presenterer et teoretisk rammeverk sammen med teknikker og verktøy for bruk av rammeverket. I praksis er utfordringen å finne gode og robuste løsninger som fungerer hver dag for styret, ledelsen, mellomledere og ansatte i banken. I tillegg til generelle prinsipper for helhetlig risikostyring er banken underlagt omfattende konsesjonsmessige krav gjennom regulatoriske regler og retningslinjer. **Finanstilsynet** benytter i sin tilsynsvirksomhet moduler for evaluering av bankens overordnede risikostyring. Modulene er delt inn i risikotyper og omfatter:

- Overordnet styring og kontroll
- Kredittrisiko, markedsrisiko og likviditetsrisiko med følgende undermoduler:
  - Evaluering av risikonivå
  - Evaluering av styring og kontroll
- Operasjonell risiko

Modulene er mer spesifikke enn COSO og rettet mot bank som virksomhet. Strategidokumentene viser sammenhengen mellom bankens helhetlige risikostyring og Finanstilsynets moduler.

Den europeiske banktilsynsmyndigheten EBA (European Banking Authority) utarbeider også retningslinjer om en rekke temaer knyttet til direktiver og forordninger som er gjeldende i norsk rett gjennom EØS-avtalen. På sine hjemmesider publiserer Finanstilsynet hvilke retningslinjer som er bekreftet overfor EBA vil følges, som innebærer at retningslinjene anses å være i samsvar med norsk lovgivning og at Finanstilsynet vil legge vekt på innholdet i sin praktisering og håndheving av norske rettsregler på området. Sparebanken Øst vil hensynte disse retningslinjene i sin virksomhet, herunder også retningslinjenes prinsipper om proporsjonalitet.

6.5. Rapportering

Det er etablert et rapporteringssystem som gir **styret og administrasjonen** informasjon om status og utvikling for alle viktige målefaktorer i banken, herunder sentrale risikofaktorer. Denne rapporteringen omfatter:

- Månedsregnskap med budsjettkontroll
- Månedlig virksomhetsrapport fra adm. direktør til styret
- Månedlig rammekontroll Kredittrisiko til virksomhetsrapport
- Månedlig statusrapport Finans med rammekontroll
- Kvartalsvis risikorapport med stresstest på kapital/likviditet, indikatorer for gjenoppretting
- Kvartals- og hendelsesrapport fra avdeling Etterlevelse
- Controllerrapporter i henhold til årsplan for hele konsernet
- Årlig rapport om samlet risikovurdering
- Års- og kvartalsregnskap med status på kapitaldekning
- Internrevisjonsrapporter i henhold til årsplan for hele konsernet
- Gjenopprettingsplan i henhold til kapittel 20 i Finansforetaksloven

Rapportering av status og avvik ligger til grunn for oppfølging av måloppnåelse, etterlevelse av rammer og gjennomføring av tiltak. Dette er nødvendig for å sikre en forsvarlig og helhetlig risikostyring.

6.6. Gjenopprettingsplan

Det er etter reglene i Finansforetakslovens kapittel 20 utarbeidet en gjenopprettingsplan for kapital- og likviditetskriser. Den overordnede hensikten med gjenopprettingsplanen er å gi banken et verktøy for å overvåke og identifisere finansielle krisesituasjoner tidlig, ta hensiktsmessige beslutninger og forberede og gjennomføre tiltak for å forhindre at banken blir alvorlig rammet ved en finansiell krise.

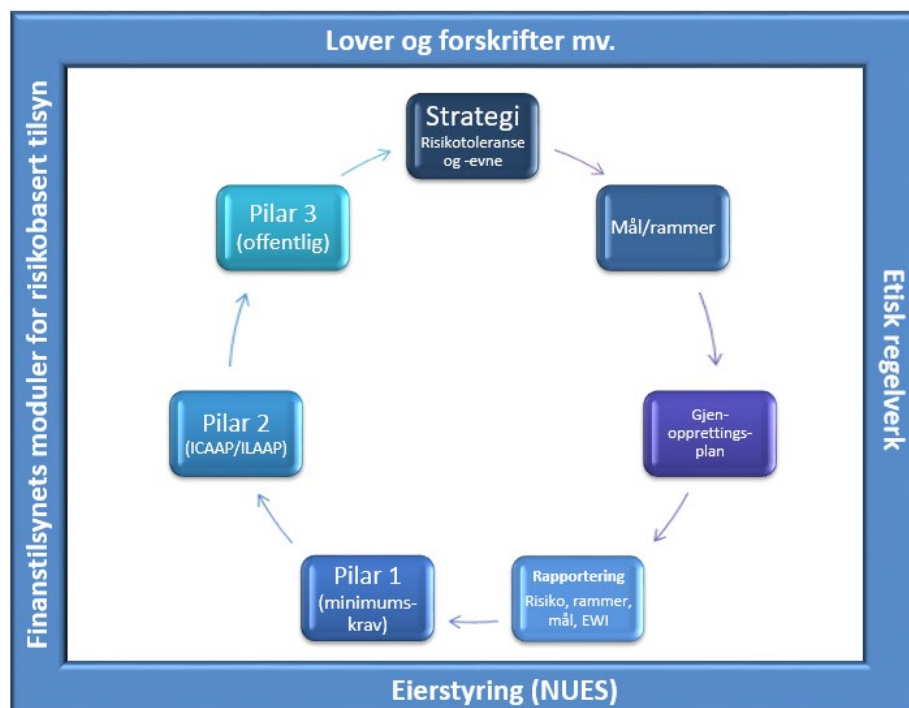
Dette sikres gjennom et aktivt samspill mellom utvikling/vedlikehold av gjenopprettingsplanen og utvikling/vedlikehold av forretningsmessig strategi, risikotoleranse, risikopoliser og risikorammer, samt styrets vurdering av kapital- og likviditetsbehov slik at bankens faktiske og maksimale risikotaking tilpasses hensynet til å:

- Skape og bevare verdier for *eierne*
- Beskytte *kreditorene*
- Sikre av at sannsynligheten for en gjenopprettingssituasjon ikke er *uforsvarlig høy*

Bruk av Early Warning-indikatorer (EWI) som en integrert del av både ordinær risikostyring og gjenopprettingsplanen skal sikre at signaler om mulige alvorlige finansielle utfordringer avdekkes i tide, og at nødvendige korrigerende tiltak kan iverksettes for å unngå en forverring av situasjonen.

Dersom den finansielle krisen er uunngåelig skal gjenopprettingsplanen sikre at banken raskt er i stand til å fatte tiltak som hjelper banken å komme tilbake til en normal driftssituasjon så raskt som mulig. Planen skal sikre at:

- Banken aktivt *overvåker* hvorvidt en finansiell krise er under utvikling.
- Banken har finansielle, kommunikasjonsmessige og operasjonelle *tiltak* på plass som sikrer at banken er i stand til å gjenvinne/opprettholde sin finansielle og operasjonelle styrke, tillit i markedet og generelle levedyktighet.
- Banken er i stand til å gjennomføre gjenopprettings tiltak på en *effektiv* måte.
- Banken er *forberedt* gjennom kontinuerlig å opprettholde en *oppdatert* gjenopprettingsplan. Planen revideres og vedtas av bankens styre minimum en gang per år.

Figur 7 - Sammenheng strategi, kapital- og gjenopprettingsregelverk

7. Kredittrisiko

7.1. Styring og kontroll av kredittrisiko

Kredittrisiko er risikoen for tap som følge av kunders/debitors manglende evne eller vilje til å oppfylle sine forpliktelser. Kredittrisiko kan uttrykkes som sannsynlighet for mislighold sammenholdt med fordringens størrelse og verdien av eventuelle sikkerheter på misligholdstidspunktet, alternativt konkurstidspunktet.

Dokumentet «**Strategi kredittrisiko**» har som formål å etablere klare retningslinjer og rammer for styring og kontroll av kredittrisiko i Sparebanken Øst. Fra dette utgår bevilgningsreglement, kreditthåndbøker og instruksjer.

Kreditstrategien angir de overordnede prinsipper for bankens kredittgivning og den ønskede risikoprofil. Videre skal strategien sikre at bankens aktiviteter innenfor kredittområdet er i tråd med de rammebetingelser og retningslinjer som følger av bankens overordnede forretningsidé, strategiske planer og budsjetter, samt at aktivitetene er forsvarlig i forhold til bankens evne og vilje til å bære risiko. Strategien bidrar til at banken har en etablert kredittportefølje med en kvalitet og sammensetning som sikrer bankens lønnsomhet på kort og lang sikt. Videre bidrar kreditstrategien til å sikre at bankens håndtering av kredittrisiko skjer i samsvar med de krav som følger av lover, forskrifter, rundskriv fra myndigheter og andre regulatoriske forhold.

Konsernet har en risikotoleranse definert gjennom styrevedtatte rammer. Sammen med prispolicy, og budsjetterte vekstambisjoner skal disse sikre at konsernets økonomiske måltall oppnås innenfor vedtatte risikotoleranse. Bankens prispolicy er beskrevet i kredittstrategidokumentet. Banken etterstreber en prising basert på underliggende prosjekt- og selskapsrisiko, herunder basert på bankens risikoklassifiseringsmodell. Strategi kredittrisiko må sees i sammenheng med bankens øvrige strategidokumenter. Strategi kredittrisiko og bevilgningsreglement revideres og besluttes av styret minimum årlig. Bevilgningsfullmakter differensieres innenfor bedriftsmarkedet på stillingsnivå, og med bakgrunn i engasjementenes størrelse og risiko. Innenfor personmarkedet er bevilgningsfullmakter basert på stillingsnivå, og med bakgrunn i engasjementenes størrelse.

Bankens kredittprosesser er underlagt en tydelig organisering og ansvarsfordeling. Alle organisasjonsenheter har ledere som rapporterer til konsernets direktørnivå. Alle medarbeidere og ledere som har fått tildelt fullmakter skal ha kompetanse innenfor sitt ansvarsområde i henhold til sin mottatte fullmakt. Sparebanken Øst er tilknyttet Finansnæringsens autorisasjonsordninger (Finaut). Autorisasjonsordningen i kreditt (Kreditt) er en nasjonal autorisasjonsordning som fremmer og sikrer nødvendig kunnskap, holdninger og ferdigheter hos kredittmedarbeidere. Ansatte i Sparebanken Øst som arbeider med kredittrådgivning eller kredittvurdering skal autoriseres. For å bli autorisert, må man bestå tre kunnskapsprøver, en elektronisk prøve i etisk dilemma, samt bestå praktisk prøve.

Innenfor person- og næringsmarkedet står betjeningsevne og betjeningsvilje sentralt i kredittvurderingene. Boliglånsforskriften legger vesentlige føringer for bankens utlånsvirksomhet til privatpersoner. Måling av risiko ved utlån til kunder skjer gjennom risikoklassifisering av kunder. Risikoklassifiseringen er etablert som en integrert del av kredittprosessen og kravet til årlig reklassifisering av låneengasjement er ivaretatt. Utviklingen i kredittrisiko følges løpende opp med rapporter til bankens ledelse og kvartalsvise rapporter til bankens styre. Avdeling risikostyring følger opp risikoen i kredittporteføljen og har ansvar for å rapporte overordnet til bankens styre og ledergruppe.

Lån og kreditter til personmarkedet gis som hovedregel mot pant i bolig. Banken har en lav eksponering knyttet til utlån og kreditter uten tilhørende sikkerhet.

Lav andel utlån innenfor næringsmarkedet bidrar til generell lav konsentrasjonsrisiko for banken. Eksponering mot næringsseiendom utgjør en relativt stor andel av næringsporteføljen, men en begrenset andel av bankens totale utlånsportefølje.

Bankens geografiske nedslagsfelt gir tilgang til et stort markedsområde med fleksibilitet med hensyn til kunder og segmenter. Bankens utlånsportefølje fordeler seg geografisk i hovedsak til det sentrale østlandsområdet.

Banken tar også kredittrisiko gjennom forvaltning av likviditetsreserver og overskuddslikviditet. Banken har til hensikt å holde rentebærende papirer med lav kredittrisiko for avhendelse ved likviditetsbehov eller som grunnlag for deponering for låneadgang i sentralbanken.

Bankens kredittrisiko overvåkes kontinuerlig og det foreligger oppdaterte oversikter over bankens totale motpartsrisiko.

Innenfor **personmarkedet** er det etablert en sentral kredittavdeling som besluttsende organ for kredittgivning. Denne kredittavdelingen er lokalisert og organisert som egen enhet og behandler innkommende søknader fra alle bankens markedskanaler. Avdelingen er organisert under direktør Kunde. Innenfor kredittavdelingen er det etablert individuelle fullmakter og en fullmaktsmatrise som beskriver eksisterende fullmaktshierarki.

BM Kreditt er en sentral kredittavdeling og det besluttsende organ ved kredittgivning til mindre bedriftskunder som behandles via bankens kontornett. Avdelingen har ikke salgansvar. Medarbeiderne i avdelingen har egne individuelle fullmakter i henhold til vedtatt fullmaktsmatrise.

Innenfor **bedriftsmarkedet** har bedriftsrådgiverne egne individuelle fullmakter. Kredittgivning utover bedriftsrådgivernes fullmakter innstilles til et overordnet nivå i henhold til vedtatt fullmaktsmatrise.

Det er etablert et system for oppfølging og rapportering av risikosituasjonen på kredittområdet. Banken benytter både interne og eksterne kilder for å overvåke porteføljer og enkeltkunder. Det er etablert en løpende overvåking av etterlevelse knyttet til vedtatte rammer og retningslinjer, samt rutiner for rapportering av brudd. Avdelinger på ulike nivåer gjennomfører internkontroll etter fastsatt plan. Uavhengig kontroll utføres løpende av avdeling Etterlevelse og internrevisjonen. Rapportering knyttet til rammekontroll og oppfølgingstiltak er etablert. Se også tabeller A5-A9, EU CRB-B og CRB-D i vedlegg.

7.2. Sikkerheter

Ved fastsettelse av vektingen av engasjementene i forbindelse med beregningen av kapitalkravet er følgende hovedtyper av pant benyttet:

- Pant i innskudd
- Pant i bolig- og fritidseiendom

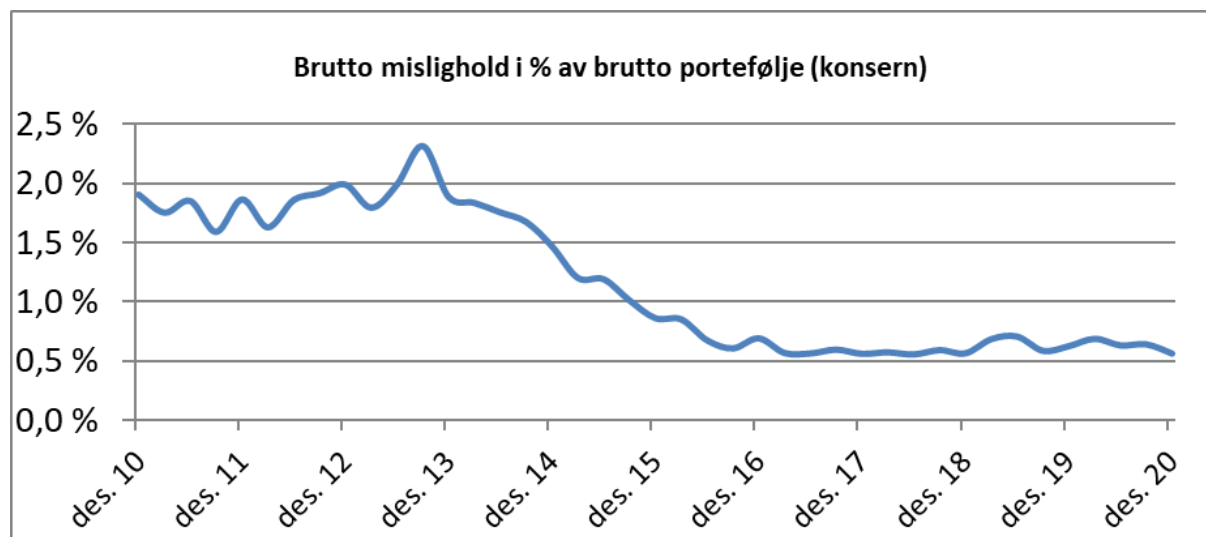
Der et engasjement er sikret med pant i fast eiendom er verdien basert på antatt markedsverdi på tidspunktet for siste vurdering av engasjementet. Antatt markedsverdi har sin bakgrunn i kjente omsetningsverdier, takster eller andre typer verdilurderinger, herunder bruk av Eiendomsverdi AS' systemer. Innenfor bedriftsmarkedet vil objektenes kontantstrøm være retningsgivende for den vurderte markedsverdien. For alle andre typer sikkerheter inkludert driftsavhengige sikkerheter gjøres det konservative anslag for antatte markedsverdier. Prinsipper for verdilurderinger av alle de underliggende pantobjektene er beskrevet i kreditthåndbøker. Ved årsskiftet er det ikke benyttet garantier i forbindelse med beregningen av kapitalkravet. Se også vedlegg tabeller EU CR3-CR5.

7.3. Mislighold og verdifall

Misligholdte engasjementer defineres som betalingsmislighold over 90 dager og hvor forfalt beløp er større enn 1.000 kroner. Et engasjement skal også ses på som mislighold dersom konsernet:

- har nedskrevet engasjementet på grunn av svekket kredittverdighet
- endrer vilkårene pga. betalingsproblemer, og det antas at dette reduserer verdien av kontantstrømmen med et ikke uvesentlig beløp
- avhender en fordring til en underkurs som ikke er uvesentlig
- antar at det vil bli åpnet gjeldsforhandling, konkurs, eller offentlig administrasjon hos motparten
- av andre grunner antar at forpliktelsen ikke vil bli oppfylt.

Misligholdte engasjementer tilordnes trinn 3. Se årsrapporten for regnskapsprinsipper og noter for detaljert informasjon i tråd med EU CRB-A.

Figur 8 - Utvikling brutto mislighold i % av brutto utlån (konsern)

Utlån nedskrives for kreditttap på individuell basis dersom det foreligger objektive bevis for at slikt kredittap har inntruffet. Eksempler på slike objektive bevis er vesentlige finansielle problemer hos debitor, betalingsmislighold, eller andre vesentlige kontraktsbrudd, innvilget utsettelse av betaling eller ny kreditt til betaling av termin, avtalte endringer i rentesatsen eller i andre avtalevilkår som følge av problemer hos debitor, gjeldsforhandlinger hos debitor, annen finansiell restrukturering eller

konkursbehandling. Estimering av eventuelt kredittap skjer på basis av størrelsen på forventede fremtidige kontantstrømmer fra salg av panteobjekter og lignende, når kontantstrømmene forventes innbetalt samt diskonteringsrentens størrelse. Tapets størrelse er en direkte funksjon av forskjellen mellom balanseført verdi og nåverdien av neddiskonterte fremtidige kontantstrømmer. Ved flere sannsynlige utfall legges til grunn den sannsynlighetsvektede nåverdien av neddiskonterte fremtidige kontantstrømmer. Hovedusikkerheten i estimatene av størrelsen på kredittap ligger i vurderingene av kontantstrømmenes størrelse og når i tid de forventes mottatt. Individuelt vurderte tapsavsetninger inngår i forventet tap trinn 3.

Forventet tap beregnes på finansielle eiendeler som er gjeldsinstrumenter målt til amortisert kost eller til virkelig verdi med verdiendring over totalresultatet. Konsernet beregner forventet tap på engasjementssum bestående av utlån, ubenyttede kreditter og garantier. Med utgangspunkt i konsernets risikoklassifiseringssystem er det pr. risikoklasse tilordnet en sannsynlighetsgrad for mislighold med formål å kunne beregne forventet tap. Konsernets engasjementer er klassifisert i segmenter ut fra produkt, sikkerhet og andre kriterier, slik at hvert segment inneholder lån med tilnærmet samme risikoprofil. For hvert segment er det fastsatt en forventet tapsgrad gitt mislighold. Det er videre fastsatt en forventet engasjementseksposering. For nedbetalingslån legges det til grunn en forventet nedbetalingsplan. For rammekreditter og garantier legges til grunn en forventet eksposering ved mislighold. Forventet tap beregnes ved å multiplisere sannsynlighetsgrad for mislighold (PD) * forventet tapsgrad gitt mislighold (LGD) * forventet eksposering ved mislighold (EAD). Ved beregning av forventet tap foretas det en sannsynlighetsvektet beregning basert på analyse av alternative utfall basert på observerte kredittap, og fremadskuende informasjon, inkludert forventet makroøkonomisk utvikling. Konsernet fordeler engasjementer i tre trinn ved beregning av forventet tap:

- Trinn 1: Engasjementer som ikke har vesentlig økning i kredittrisiko etter første gangs innregning, målt med utgangspunkt i endring av risikoklasse, inngår i trinn 1. For engasjementer i trinn 1 beregnes det et forventet 12-måneders tap med utgangspunkt i engasjementets eksposering.
- Trinn 2: Engasjementer med vesentlig økning i kredittrisiko etter første gangs innregning, målt med utgangspunkt i endring av risikoklasse inkludert engasjementer med et betalingsmislighold over 30 dager, inngår i trinn 2. For engasjementer i trinn 2 beregnes det et forventet livstidstap med utgangspunkt i engasjementets eksposering og forventet løpetid. Engasjementer med betalingslettelse tilordnes trinn 2 dersom de ikke allerede er tilordnet trinn 2 eller trinn 3. Dersom det vurderes å foreligge vesentlig økt kredittrisiko som følge av forhold som har inntruffet, men som ikke er fanget opp av bankens risikoklassifiseringssystem, tilordnes engasjementer trinn 2 dersom de ikke allerede er tilordnet i trinn 2 eller trinn 3.
- Trinn 3: Misligholdte engasjementer, det vil si engasjementer med ytterligere økning i kredittrisiko, inngår i trinn 3. Trinnavsetningen består av både individuelt vurderte tapsavsetninger og modellberegnet forventet tap. For engasjementer hvor det ikke foreligger en individuelt vurdert tapsvurdering beregnes det et forventet tap med utgangspunkt i engasjementets eksposering, segmentets parameter for forventet tap og forventet løpetid.

Det gjøres årlig validering av modellen, ansvaret for dette ligger på Risikostyring. Se også tabeller EU CR1A-CR2-B.

7.4. Motregning

Konsernets motregningsadgang følger alminnelige regler i norsk lov. Sparebanken Øst og Sparebanken Øst Boligkreditt AS har med inngått standardiserte og hovedsakelig bilaterale ISDA- avtaler med en rekke finansielle institusjoner som gir partene motregningsrett ved et eventuelt mislighold. Det er i tillegg inngått tilleggsavtaler om sikkerhetsstillelse (CSA), som definerer vilkårene for hvordan sikkerhet skal mottas eller stilles ovenfor motparter i derivatavtaler. Utveksling av sikkerhet reduserer motpartsrisiko i derivathandler, gjenværende risiko vil utgjøre tilnærmet netto markedsverdi hensyntatt mottatt eller stilt sikkerhet. I beregningsgrunnlaget for kapitalkrav inngår beregnet risiko for svekket kredittverdighet hos disse motpartene (CVA-risiko).

Sparebanken Øst vurderer effekten av en eventuell svekket rating som en del av stresstesting likviditet.

7.5. Motparts- og oppgjørskrisiko

Motpartsrisiko ved derivatkontrakter og andre poster utenfor balansen er også en form for kredittrisiko ved at inngåtte kontrakter kan gi tap dersom motpart går konkurs eller ikke er i stand til å gjøre opp sine betalingsforpliktelser. Innenfor finansområdet styres dette gjennom dokumentet «**Strategi finansielle risikoer**», vedtatt av styret. Hovedelementene er rammestyring på porteføljenivå og motpart. Slike kontrakter inngås kun med finansinstitusjoner med rating tilsvarende A- eller bedre fra et godkjent kredittvurderingsbyrå. Motpartsrisiko skal være grunnlagt i risikoreducerende tiltak. Kreditteksponering mot datterselskaper under tilsyn (AS Financiering og Sparebanken Øst Boligkreditt AS) er begrenset oppad til gjeldende kredittrammer fastsatt av styret.

Finansavdelingen administrer disse kredittene. Se også vedlegg i tabeller EU CCR1-EU CCR8.

Plassering i rentebærende verdipapirer for likviditetsformål gjøres i henhold til vedtatt finansstrategi. Her inngår investeringspolicy med konkret risikotoleranse, allokering til aktivaklasser, rammer og fullmakter. Kredittap skal være tilnærmet lik null. En vesentlig del av porteføljen skal være egnet som sikkerhet for låneadgang i Norges Bank. Ved plassering av midler i sertifikater og obligasjoner vurderes risiko ut fra papirenes likviditet (herunder LCR), utsteders rating og andre motpartsspesifikke forhold. Rentebærende verdipapirer regnskapsføres til markedsverdi, slik at endringer i risiko løpende reflekteres i regnskapet. Status mot rammer rapporteres månedlig til adm. direktør og kvartalsvis til styret.

Oppgjørskrisiko er en form for kredittrisiko. Dersom kontraktmotpart ikke oppfyller sine forpliktelser kan oppgjør i form av kontanter eller verdipapirer risikeres tapt. Banken søker å unngå slik risiko ved at kontrakter kun inngås med solide og om mulig ratede motparter, samt ved å benytte velrenommerte clearing-systemer.

7.6. Konsentrasjonsrisiko

Konsentrasjonsrisiko er et element i den totale kredittrisikoen og oppstår dersom det foreligger en overrepresentasjon av engasjementer med like karakteristika. Dette kan for eksempel være konsentrasjon av store engasjementer, konsentrasjon i enkelte bransjer eller geografisk konsentrasjon, det vil si risiko knyttet til næringsengasjementer utenfor bankens kjerneområde. Risikoen styres i forhold til vedtatte rammer, måltall og retningslinjer beskrevet i bankens kredittstrategidokument. Innenfor privatmarkedet er det etablert måltall knyttet til porteføljens risikosammensetning, samt at det foreligger beskrivelser knyttet til inntak av nye kunder. På bedriftsmarkedet er det etablerte rammer og måltall knyttet til størrelseskonsentrasjon og måltall knyttet til bransjekonsentrasjon, risikosammensetning og krav til inntak av nye og nyetablerte bedriftskunder. Videre er det etablert rammer og måltall for enkelte typer kundegrupperinger. Oppfølging av rammer og måltall skjer ved månedlig rapportering til administrasjonen og kvartalsvis gjennom risikorapport til styret fra Risikostyring og Compliance.

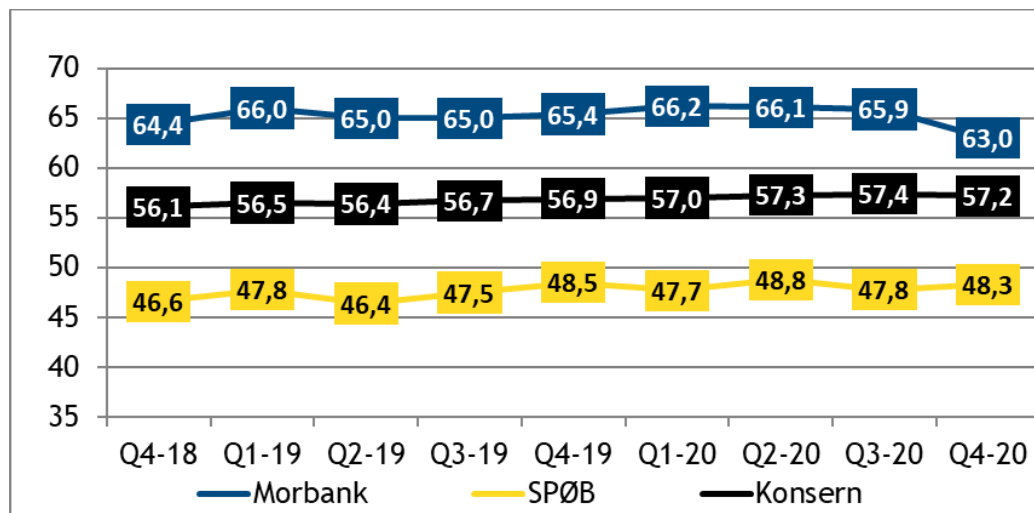

Bankens utlånsportefølje til personkunder og bedrifter fordeler seg geografisk i hovedsak til det sentrale østlandsområdet. Utlånsvirksomheten innenfor bedriftsmarkedet anses ikke å være spesielt rettet mot enkeltbedrifter (hjørnestensbedrifter) eller ensidig økonomisk utvikling i regionen. Banken har meget lav direkte eksponering mot olje- eller oljeservicevirksomhet. Eksponering mot næringseiendom har over tid utgjort en relativt stor andel av bedriftsporteføljen, men målt som andel av samlet utlånsportefølje i konsernet utgjør denne eksponering en begrenset andel. Se tabeller A2 og EU CRB-D i vedlegg.

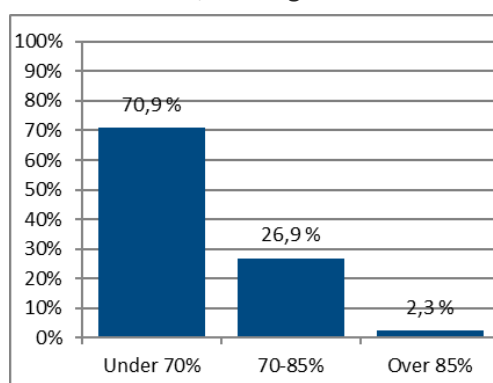
7.7. Restrisiko

Verdifall på boliger vil medføre at deler av utlånsmassen vil falle utenfor 80 % av boligens verdi og med det få en høyere risikovektning fra 35 % til 75 % av låneverdi. Dette vil dermed medføre lavere kapitaldekning. Gjennomsnittlig LTV (forholdet mellom lån og sikkerhetsverdi) følges opp løpende, og vil endre seg ved justering av boligverdier. Det gjøres stresstester for effekt av endrede boligpriser.

Figur 9 - Utvikling volumvektet gjennomsnitt LTV boliglån

Bankens restrisiko vurderes som betryggende lav, over 70 % av boliglånsporteføljen i konsernet er under 70 % LTV, som figuren under viser. Dette gir en høy buffer for boligprisfall mht. negativ effekt på kapitaldekningen.

Figur 10 - Fordeling LTV boliglån konsern 31.12.20

8. Markedsrisiko

Markedsrisiko er risiko for tap som følge av endringer i observerbare markedsvariabler som renter, valuta og verdipapirmarkeder. Markedsrisiko styres gjennom konsernets overordnede «**Strategi finansielle risikoer**». Rammestyring er verktøyet for styring av markedsrisiko, basert på stresstester. Sparebanken Øst Boligkreditt og AS Financiering har fastsatt egne rutiner for styring av markedsrisiko. For disse selskapene er renterisiko og kredittspreadsrisiko i LCR-portefølje eneste markedsrisiko.

8.1. Renterisiko

Risiko som oppstår ved at konsernet kan ha ulik rentebindingstid på sine eiendeler og forpliktelser. Banken benytter Finanstilsynets metode for å beregne kapitalkrav for renterisiko. For renter vurderes verdiendringene i balansen ved en 2 prosentpoeng endring av markedsrenten sett opp mot intern ramme. I tillegg vurderes effekten av en rekke forskjellige scenarier med endring av rentekurven. Renteswapper brukes på begge sider av balansen for å redusere renterisiko.

Det er knyttet renterisiko til følgende posisjoner:	Beskrivelse
Utlån til og innskudd fra kunder med flytende rente	På grunn av lovbestemte varslingsfrister er det knyttet en viss renterisiko også til utlån til og innskudd fra kunder med flytende rente. Regelverket tilsier at renteøkning på utlån i forbrukerforhold må varsles med minst 6 ukers frist og rentenedsettelse på innskudd med minst 2 måneders frist.
Utlån til og innskudd fra kunder med fast rente	Rentevilkårene for utlån til og innskudd fra kunder med fast rente er bundet for en nærmere avtalt periode.
Plasseringer i sertifikater og obligasjoner	Sertifikater og obligasjoner har renteklausuler som gjør at rentevilkårene er bundet enten i hele lånets løpetid eller at regulering finner sted med fastsatte tidsintervaller.
Utlån til og innskudd fra kredittinstitusjoner	Utlån til og innskudd fra kredittinstitusjoner har renteklausuler som gjør at rentevilkårene er bundet enten i hele lånets løpetid eller at regulering finner sted med fastsatte tidsintervaller.
Sertifikat- og obligasjonslån, ansvarlig lån og fondsobligasjonslån	Sertifikat- og obligasjonslån, ansvarlig lån og fondsobligasjonslån har renteklausuler som gjør at rentevilkårene er bundet enten i hele lånets løpetid eller at regulering finner sted med fastsatte tidsintervaller.
Derivater (rentebytteavtaler, valutaterminer)	Rentebytteavtaler er avtaler om å bytte bort en forpliktelse til å betale en fast rente i en angitt tidsperiode mot å betale en flytende rente i samme periode eller motsatt. Valutaderivater inneholder implisitt en renterisiko på forskjellen i utviklingen i markedsrentene for de valutaslagene derivatet er relatert til.

Tabell 12 – Beregnet sensitivitet per tidsbånd ved 2 % parallell endring av rentekurven 31.12.2020

Tidsbånd	Totalt
----------	--------

Renterisiko MNOK	< 1 mnd	<3 mnd	<1 år	<5 år	>5 år	
Eiendeler	4,9	84,1	1,36	30,0	2,7	123,1
Gjeld	7,2	89,2	5,7	0,0	0,0	102,2
Derivater	0,1	2,0	-0,7	-27,3	-3,2	-29,2
Netto renterisiko	2,3	3,1	5,0	-2,6	0,5	8,3

Tabellen over viser konsernresultatets sensitivitet for et parallelt skift i rentekurven på 2 prosentpoeng. Effekten er beregnet ut fra at et varig skift i rentekurven inntreffer på måletidspunktet og utgjør ett års resultat effekt. For ytterligere informasjon om renterisiko, se års- og kvartalsrapporter.

Tabell 13 - IRRBB1 – Kvantitativ informasjon om renterisiko på bankboken

MNOK År	Sensitivitet på EK		Sensitivitet på nettorente	
	2020	2019	2020	2019
Parallelt skift opp	9,4	5,8	79,1	75,7
Parallelt skift ned	-6,6	-6,1	-79,1	-75,7
Bratt	-5,6	-4,4		
Flat	10,0	5,6		
Kort rente opp	13,0	7,5		
Kort rente ned	-5,4	-6,8		
Maksimum	13,0	7,5		
År	2020		2019	
Kjernekapital	4.026,2		3.790,3	

8.2. Aksjerisiko

Endringer i verdien på posisjoner i egenkapitalinstrumenter. Banken benytter Finanstilsynets metode for å beregne kapitalkrav for aksjerisiko. For ikke-strategiske aksjeposter skal det benyttes 45 prosent verdifall som uttrykk for en stressituasjon.

Konsernets beholdning av egenkapitalinstrumenter måles til virkelig verdi med verdiendring over resultatet. Mottatt utbytte innregnes i resultatet etter at konsernets rett til å motta betaling er fastsatt, og inngår i regnskapslinjen "Utbytte".

8.3. Valutarisiko

Valutakursendringer knyttet til eiendeler og gjeld i valuta som ikke er valutasikret. Banken benytter Finanstilsynets metode for å beregne kapitalkrav for valutarisiko. Det benyttes 25 prosent verdiendring i ugunstig retning for rammen av samlet nettoposisjon i valuta, fratrukket to prosent av ansvarlig kapital og pilar 1-kravet.

Valutarisiko reduseres ved å balansere aktiva- og passivaposisjoner i balansen mot hverandre eller ved bruk av valutaderivater. For eiendeler der debitor har anledning til å tilbakebetale før endelig forfall benyttes rullerende swapper. Der endelig forfall ikke skal fravikes, sikres posisjonene ved bruk av basisswapper.

Banken har en ramme som tillater en begrenset valutarisiko. Rammen er langt under kapitalkravsforskriftens lovmessige ramme som er maksimalt 30 prosent av ansvarlig kapital i total valutaeksponering, og maksimalt 15 prosent av ansvarlig kapital i en enkelt valuta.

Tabell 14 - Beregnede effekter valutarisiko 31.12.2020

Valuta	Økning i valuta-kurs %	Effekt på resultat før skatt	Effekt på egenkapital	Reduksjon i valuta-kurs %	Effekt på resultat før skatt	Effekt på egenkapital
USD	+10	2,3	0,0	-10	-2,3	0,0
Sum		2,3	0,0		-2,3	0,0

8.4. Kredittspreadrisiko

Risiko for tap som følge av reduserte markedsverdier på obligasjonsporteføljen som følge av en økning i marginen (kredittspread). Banken benytter Finanstilsynets metode for å beregne kapitalkrav for renterisiko, basert på kredittkvalitet målt ved rating, durasjon og markedsverdi på porteføljen av rentebærende verdipapirer. Kredittspreadrisiko i likviditetsporteføljen styres slik at tapet ved en gitt endring i kredittspread aldri skal overstige fastsatt ramme. Se under punkt 9. «Likviditetsrisiko» for mer informasjon om likviditetsporteføljen.

8.5. Eiendomsrisiko

Eiendomsrisiko er risiko for reduserte markedsverdier på konsernets egne eiendommer. Konsernets direkte eiendomseksponering ligger i Sparebanken Øst Eiendom AS, morbanken, Øst prosjekt og AS Financiering. Eksponeringen i eiendom er fastsatt av styret i egne vedtak. Stresstester utføres med utgangspunkt i Finanstilsynets SREP-modell, basert på stressnivå 30 prosent minus pilar 1-kravet. Merverdier ut over bokførte verdier inngår i vurderingen.

8.6. Risikoreducerende tiltak

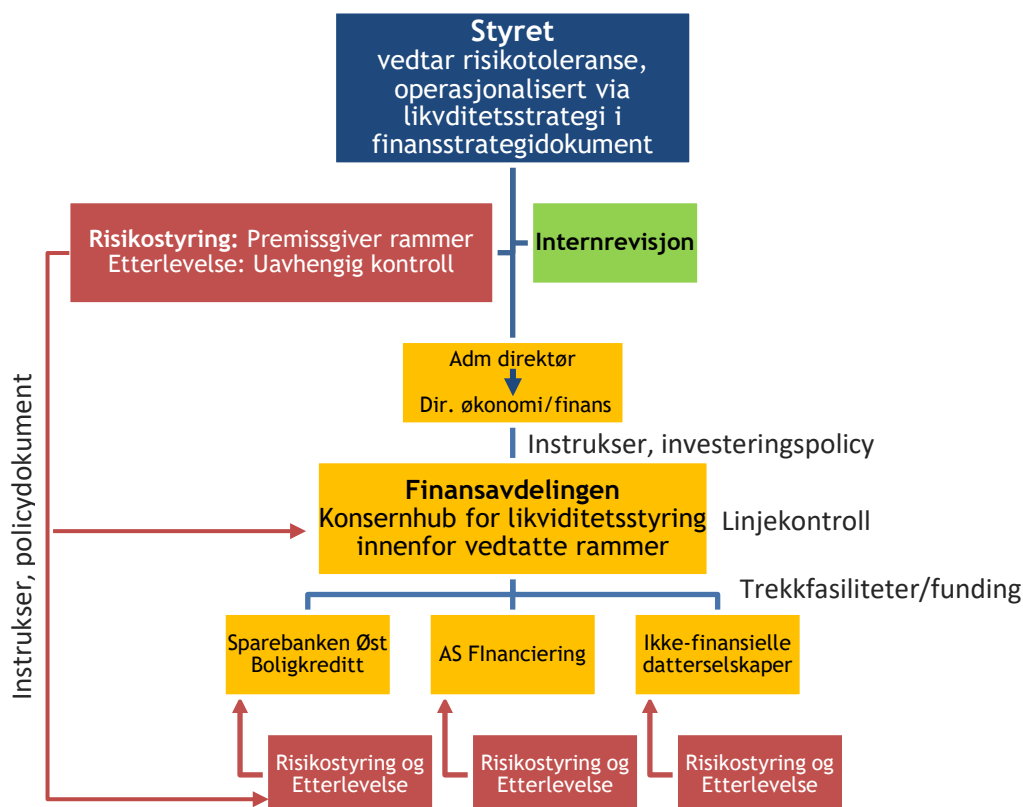
Banken anvender garantier, derivater og finansielle sikringsforretninger for å redusere risikoeksponering som skyldes endringer i rentenivå, valutakurser og kredittrisiko. Det vises til beskrivelsen av hvert enkelt risikoområde.

9. Likviditetsrisiko

Likviditetsrisiko er risikoen for at tilbydere av likviditet ikke kan eller vil tilby likvider til banken, eventuelt kun til en pris som er vesentlig høyere enn normale markedsvilkår. En slik situasjon kan oppstå ved at banken får en redusert kredittverdighet (virksomhetsspesifikk risiko) eller at markedet for likviditet ikke fungerer på en tilfredsstillende måte (markedsspesifikk risiko). Begrepet likviditetsrisiko benyttes i denne sammenheng i betydningen finansieringsrisiko, dvs. risikoen for en brå og uventet mangel på tilførsel av likviditet. Banken står da uten midler til å finansiere eiendelene etter hvert som innlån forfaller. Begrepet likviditetsrisiko benyttes også om risikoen knyttet til problemer med å avhende finansielle instrumenter i et marked, også benevnt markedslividitetsrisiko.

Figur 11 - Styring av likviditetsrisiko

Likviditetsrisiko styres gjennom konsernets overordnede finansstrategi og investeringspolicy. Sparebanken Øst Boligkreditt AS og AS Finansiering har fastsatt egne rutiner for styring av likviditetsrisiko, dog slik at operativt ansvar for styringen og de facto likviditetsrisiko er overført til banken gjennom trekkfasiliteter. Den overordnede strategien fastsetter måltall og rammer for likviditetsrisiko på konsernnivå. Likviditetsstyring er underlagt krav til årlig/periodisk gjennomgang med bekreftelse fra internrevisor.

Styring av likviditetsrisiko er ansvarsmessig tillagt bankens økonomidirektør som ansvarlig for av finansavdelingen. Finanssjef har ansvar for gjennomføring av virksomheten knyttet til likviditetsstyring og rapporterer til økonomidirektør. Oppgjør og kontroll med sluttsetter og lignende foretas av regnskapsavdelingen.

Avdeling Risikostyring samarbeider med finansavdelingen om premisser og metoder for risikovurdering, prognoser og stresstester og rapporterer jevnlig internt og til myndighetene, herunder

en rekke likviditetsindikatorer mot rammer. Avdeling Etterlevelse gjennomfører uavhengige kontroller knyttet til likviditetsstyring og stresstesting.

Sparebanken Øst skal ha en konservativ holdning til likviditetsrisiko. Dette innebærer langsiktighet med proaktivitet i forhold til fremtidige likviditetsbehov, fordeling av innlån fra ulike investorgrupper, samt sikring av likviditetsbehov ved plassering i eiendeler med lav likviditets- og kredittrisiko. Risiko styres mot fastsatte rammer. Sparebanken Øst Boligkreditt AS, AS Financiering og øvrige ikke-finansielle datterselskaper inngår i Sparebankens Østs overordnede likviditetsstyring. Forholdet mellom selskapene er regulert i egne avtaler.

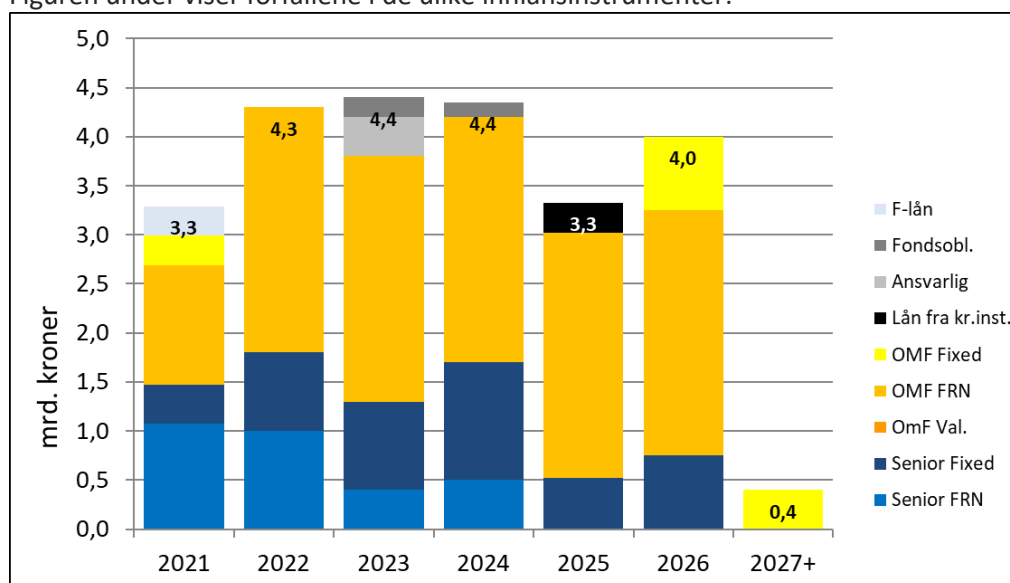
Basert på finansforetaksforskriften, CRR/CRD IV-forskriften samt anbefalinger på likviditetsområdet utarbeidet av Basel-komiteen og EBA har Finanstilsynet utarbeidet en modul for likviditetsrisiko. Finanstilsynets vurderinger baserer seg på to hovedelementer:

- Likviditetsbuffer
- Langsiktighet i finansieringen

Konsernet skal sørge for forsvarlig likviditetsstyring slik at foretaket til en hver tid har tilstrekkelig likvider til at det kan dekke sine forpliktelser ved forfall. Likviditetsrisiko styres og måles på konsernnivå. Likviditetsstyring i AS Financiering og Sparebanken Øst Boligkreditt AS er knyttet til banken gjennom trekkrettigheter.

Styrets risikotoleranse er at konsernet skal sørge for forsvarlig likviditetsstyring ved at foretaket til en hver tid har tilstrekkelig likvider til å tåle 12 måneder normal drift uten tilførsel av likviditet.

Figuren under viser forfallene i de ulike innlånsinstrumenter:

Figur 12 - Forfallsstruktur innlån fra markedet

9.1. Styringsmodeller for likviditetsrisiko

Prognoseverktøy

Utsagnskraftige prognosemodeller er sentrale i likviditetsplanleggingen. Finansavdelingen benytter prognosemodeller på likviditetsområdet, utviklet i samarbeid med Risikostyring. Banken benytter tre ulike modeller som styringsverktøy for likviditetsstyring på konsernnivå.

- *Intradag oppfølging av likviditet*
- *Langsiktig prognosemodell.*
- *Scenarioanalyser og stresstesting, herunder omvendte stresstester*

Omvendte stresstester gir informasjon om grenseverdier og toleransenivåer, og benyttes også for å vurdere sensitivitet i modellen.

9.2. Likviditetsbuffer

CRR/CRD IV-forskriftens kapittel V stiller krav til at banken skal ha en likviditetsreserve som enten skal kunne avhendes eller benyttes som sikkerhet for låneopptak i Norges bank. Det er krav om at banker skal ha tilstrekkelig likvide eiendeler målt mot netto likviditetsutgang 30 dager frem i tid gitt en stresset situasjon i markedet. Denne bufferen måles ved LCR («Liquidity Coverage Ratio»), og det er definert rammer for likviditetsstyringen basert på denne. I den reviderte kapitalkravforordningen CRR2 stilles det også et generelt krav til at foretakene skal ha stabil og langsiktig finansiering (Net Stable Funding Ratio - NSFR) på 100 %. Det er foreløpig ikke stilt et konkret minimumskrav i dagens norske regelverk, men banken rapporterer løpende status for NSFR og har etablert interne rammer og måltall.

Indikator (lovkrav)	Q4 2020	Q3 2020	Q2 2020	Q1 2020	Q4 2019
LCR konsern (>100 %)	226,9 %	337,9 %	371,9 %	278,5 %	265,1 %
LCR morbank (>100 %)	186,1 %	249,9 %	297,6 %	267,0 %	226,1 %
NSFR konsern	120,4 %	117,8 %	116,8 %	121,4 %	117,0 %
NSFR morbank	133,8 %	136,9 %	137,5 %	157,9 %	136,2 %

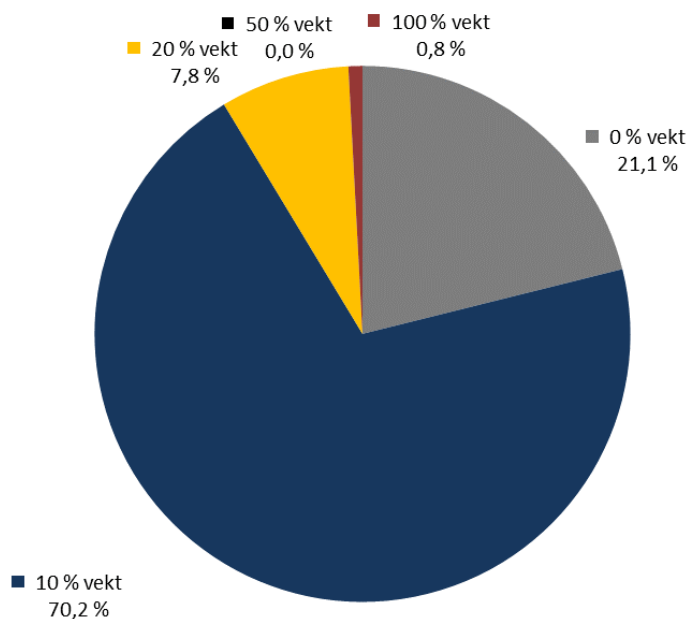
Figur 13 - Utvikling i LCR og NSFR

I tabellen under vises sammensetningen av likviditetsporteføljen etter ratingklasse for de ulike eksponeringene. I tillegg vises fordelingen på regulatorisk vekt:

Tabell 15 - Fordeling av likviditetsportefølje på ratingklasse

Rating	Bokført verdi inkl. renter	Bokført verdi	Risiko-vektet balanse	Rating	Bokført verdi inkl. renter	Bokført verdi	Risiko-vektet balanse
AAA	5.989	5.982	492	AAA	5.329	5.317	447
AA	744	741	90	AA	1.368	1.364	161
A	0	0	0	A	0	0	0
BBB	57	57	57	BBB	57	57	57
BB	0	0	0	BB	0	0	0
Lavere	0	0	0	Lavere	0	0	0
Totalt	6.790	6.780	639	Totalt	6.755	6.738	666

Figur 14 - Likviditetsportefølje fordelt på risikovekt 31.12.20

Tilsynsmyndighetene legger vekt på institusjonenes muligheter til å utstede obligasjoner med fortrinnsrett. Dersom institusjonen har store reserver i form av boliglån som tilfredstiller kravene i OmF-foretakets sikkerhetsmasse vil institusjonens refinansieringsevne være betydelig bedre enn om alle tilgjengelige boliglån er båndlagt allerede. Banken beregner hvor mye reserver som er tilgjengelig etter scenarioer med boligprisfall og økt mislighold for å få innsikt i sensitiviteten i sikkerhetsmassen. Ved et boligprisfall må institusjonene først sørge for å fylle opp sikkerhetsmassen slik at verdien av denne overstiger det høyeste av lovkravet og eventuelt andre avtalte krav.

10. Operasjonell risiko

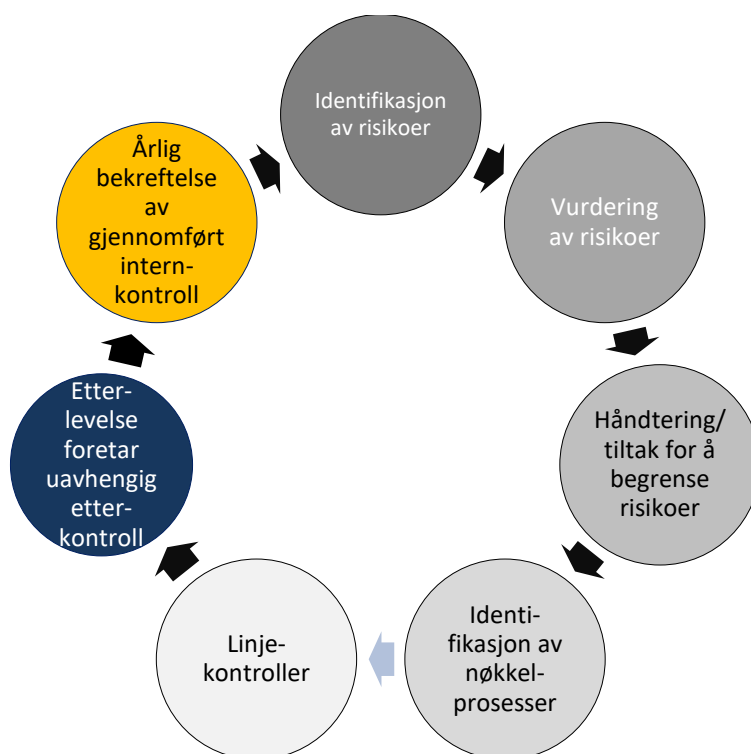
10.1. Styring og kontroll av operasjonell risiko

Styring og kontroll av operasjonell risiko ivaretas gjennom «*Strategi for helhetlig risikostyring*». Strategien er nærmere beskrevet i kapittel 6. Strategien vedtas av styret og evalueres minst en gang årlig. Strategien definerer klart hvem som har ansvar for etablering og gjennomføringen av internkontrollen. Den operasjonelle risikoen søkes holdt på et lavt nivå. Risikotoleransen for operasjonell risiko er tilordnet Finanstilsynets hendelseskategorier, gradert i nulltoleranse, lav og moderat risiko.

Etiske retningslinjer er vedtatt og skal i henhold til instruks gjennomgås med alle ansatte minst en gang årlig. Slik gjennomgang skal bekreftes av lederne i forbindelse med årlig bekreftelse av gjennomført internkontroll.

Det er etablert en klar **organisasjonsstruktur** med klare ansvarslinjer. Nødvendig arbeidsdeling er innført som en del av internkontrollen. Det er etablert **uavhengige kontrollfunksjoner** med ansvar for internrevisjon, risikostyring og etterlevelse.

Det er implementert en modell for å identifisere og styre operasjonell risiko i avdelingene og i banken/konsernet som helhet. Den baserer seg på kontinuerlig oppdatering av operasjonell risiko med kvartalsvis rapportering til ledelse og styret. Dette blir registrert i et felles risikoregister inndelt etter kategorier. Risikonivå blir vurdert etter fastsatt skala (semi-kvantitativ metode). Samme modell benyttes ved identifisering og styring av prosjekt- og produkt risikoer.

Figur 15 - Styring og kontroll av operasjonell risiko

Risikoregisteret benyttes som grunnlag for årlig gjennomgang av alle arbeidsprosesser i virksomheten, hvor tilhørende risikoer identifiseres/oppdateres og nødvendige tiltak for å eliminere/reducere åpne risikoer blir definert. Gjennomgangen starter på avdelingsnivå og evalueres på ledernivå. Dette kalles i Sparebanken Øst for «**Nøkkelprosessgjennomgang**». Tiltak kan være arbeidsdeling, etablering av rutiner og linjekontroller mv. Lederne må årlig bekrefte at de har gjennomført internkontrollen, herunder gjennomført tiltak som definert i nøkkelprosessgjennomgangen.

Modellen under viser de enkelte elementer som inngår i styring av operasjonell risiko, der nøkkelprosessgjennomgang er et av elementene.

Det er fastsatt interne retningslinjer for **utkontraktering**. Det er utarbeidet skriftlige avtaler som sikrer innsyn, kontroll og revisjon.

Det er etablert en **hendelsesdatabase** som viser hendelser med evt. tap fordelt på finanstilsynets tapshendelseskategorier. Hendelser med evt. oppfølgingstiltak rapporteres til styret kvartalsvis. Hendelsene blir systematisk vurdert i flere ledd i vår styring av operasjonell risiko, blant annet ved nøkkelprosessgjennomgang, for å få bedre innsikt i arbeidsprosesser og avdekke eventuelle manglende risikoidentifiseringer.

På **IKT-området** er det etablert egne styringssystemer i henhold til IKT-forskriften basert bl.a. på ROS-analyser og COBIT-analyser. Det er utarbeidet kontinuitets- og beredskapsplaner på området samt rutiner for drift, utvikling, anskaffelse og drift samt avviks- og endringshåndtering i tillegg til rutiner for utkontraktering.

Cyber-risiko er risiko for elektroniske angrep som følge av bruk /utnyttelse av svakheter i teknologiske løsninger. Sparebanken Øst baserer sin vurdering av risiko for elektroniske angrep mot banken eller bankens kunder basert på trusselbildet som Nordic FinanceCERT redegjør for hvert kvartal. Ut fra registrerte hendelser i 2020 er banken i liten grad utsatt for det trusselbildet NFCERT tegner i sin rapport. Bankens totalvurdering er at det er et stabilt risikobilde på dette området i 2020. Det er etablert et Sikkerhetskulturprogram som inkluderer opplæring og øvelser. Det gjennomføres penetrasjonstester mot egen infrastruktur og evt. tiltak iverksettes med bakgrunn i resultatene av testene. Det er etablert samarbeid med eksternt sikkerhetsselskap for å styrke tilgangen på kompetanse og ressurser for cybersikkerhetsområdet i banken.

10.2. Tiltak mot hvitvasking og terrorfinansiering

Hvitvasking, terrorfinansiering og organisert kriminalitet er et omfattende problem som det er viktig å beskytte økonomien og samfunnet mot, og det er derfor en viktig samfunnsoppgave å forebygge dette. Som bank skal vi hindre at våre systemer misbrukes til slike formål. Hvitvasking og terrorfinansiering kan også skade bankens integritet, stabilitet og omdømme.

Hvitvaskingsloven har som formål å forebygge og avdekke hvitvasking og terrorfinansiering. Loven forutsetter at banken baserer sitt arbeid mot hvitvasking og terrorfinansiering på en virksomhetsinnrettet risikovurdering, hvor risikoen for hvitvasking og terrorfinansiering knyttet til virksomheten er identifisert og vurdert. Banken har utarbeidet en slik risikovurdering som benyttes som utgangspunkt for bankens arbeid mot hvitvasking og terrorfinansiering.

Hvitvaskingsloven stiller som et viktig prinsipp at bankene skal kjenne sine kunder og deres virksomhet. Videre skal banker gjennomføre risikobaserte kundetiltak, undersøke forhold som kan indikere hvitvasking og terrorfinansiering og rapportere til Økokrim dersom undersøkelsene ikke avkrefter mistanken om at forholdet kan ha tilknytning til utbytte av en straffbar handling. Sparebanken Øst har etablert rutiner og kontroller for å sikre at kravene i loven etterleves. Dette omfatter både kundetiltak

ved etablering av kundeforhold, løpende kundetiltak og undersøkelser av mistenkelige transaksjoner. Det gjennomføres løpende overvåking av alle transaksjoner bankens kunder utfører. Mistenkelige transaksjoner meldes til Økokrim. I løpet av 2020 har banken innrapportert 69 slike saker til Økokrim.

Banken gjennomfører jevnlig opplæring av ansatte i kundeoposisjon i lovverk og internt regelverk. Videre gjennomføres det obligatorisk e-læring for alle ansatte om tiltak mot hvitvasking og terrorfinansiering.

Sparebanken Øst har en **sentral avdeling for antihvitvask (AHV)**, som har ansvar for den daglige oppfølgingen av bankens arbeid innenfor antihvitvask og terrorfinansiering, i tillegg til oppfølgingen som gjøres av ansatte i kundefront. AHV-avdelingens ansvar inkluderer blant annet å oppdatere bankens virksomhetsinnrettede risikovurdering og risikoscoreing av kunder. Avdelingen ajourholder også interne instruksjoner i tråd med gjeldende regelverk. AHV-avdelingen påser at banken har IT-systemer knyttet til kontroll m.v. av hvitvasking og terrorfinansiering og følger opp at funksjonaliteten er i tråd med lov- og forskriftskrav. Avdelingen har også ansvar for den elektroniske transaksjons-overvåkingen, oppfølging av mistenkelige transaksjoner og rapportering til Økokrim. Fra 2021 er også etablering av personkunder som ikke kan etableres med BankID og personkunder som går til utvidet kundetiltak lagt til AHV-avdelingen. Det er for øvrig utnevnt **antihvitvaskingsansvarlig** i banken, se også kapittel 6.3.

11. Styring og kontroll av andre risikoer

Forsikringsrisiko

Dette er risiko knyttet opp til eierskap i forsikringsselskaper. Vår eierandel i Frende blir ikke konsolidert i Sparebanken Øst. Risiko knyttet til eierskapet i Frende knyttes til eierrisiko og følges opp som sådan. Konsernets adm. dir. representerer banken i Freundes styre.

Pensjonsrisiko

Dette er risiko knyttet til bankens fremtidige pensjonsforpliktelser. Det gjennomføres sensitivitetstester årlig for å anslå effekten av endringer i diskonteringsrente, årlig lønnsvekst og årlig regulering av pensjoner.

Forretningsrisiko/strategisk risiko

Strategisk risiko er risikoen av de valgte forretningsstrategier. Styring av strategisk risiko følger indirekte gjennom evaluering av styring og kontroll knyttet til de øvrige risikoområdene.

Systemrisiko

Dette er risiko for at banken vil være særlig utsatt for systemrisiko eller om banken bidrar til systemrisiko. På bakgrunn av bankens størrelse og kompleksitet antas systemrisiko å være svært lav.

Risiko knyttet til overdreven gjeldsoppbygging

Dette anses primært å være en risiko knyttet til IRB-bankene hvor lav risikovekting av balansen kan medføre lav egenkapitalandel. Banken måler kvartalsvis uvektet kjernekapitalandel, og rapporterer og følger opp endringer i denne.

Eierrisiko

Eierrisiko knyttet til bankens strategiske eierskap i andre selskaper styres og kontrolleres av bankens øverste ledelse. Det foreligger en egen eierstrategi for investeringer i datterselskaper vedtatt av styret i banken.

Omdømmerisiko

Omdømmerisiko er risiko forbundet med uetisk opptreden eller oppførsel internt eller eksternt. Negativ oppfatning om banken eller datterselskapene vil kunne spre seg til å påvirke kunder, myndigheter, investorer, motparter og risikoprising og likviditet i bankens utstedte finansielle instrumenter. Dette knyttes ofte til offensivt salg av kompliserte, sammensatte investeringsprodukter og generelt dårlig rådgivning overfor forbrukerne. Sparebanken Øst har som tidligere nevnt en enkel forretningsmodell med standard bankprodukter. Banken driver ikke med investeringsrådgivning. Bankens etiske regelverk gjennomgås årlig med alle ansatte. Omdømmerisiko styres indirekte gjennom evaluering av styring og kontroll knyttet til de ulike risikoområdene.

Miljømessige, sosiale og forretningsetiske risikoer

Konsernets arbeid med dette er beskrevet i detalj i styrets beretning i årsrapporten for 2020, se side 16. Arbeidet med klima- og miljørisiko er i startfasen og banken erkjenner at dette er et komplisert område som det vil ta tid å få fullt integrert i hele bankens virksomhet. Det forventes at banken vil komme godt i gang med kartleggingen i 2021. Det tas sikte på å rapportere mer strukturert på dette i Pilar 3-rapporten fra neste år.

12. Godtgjørelse

12.1. Generelt

Styret har det overordnede ansvaret for håndtering av risikoer som er forbundet med variabel godtgjørelse. Styret er videre ansvarlig for å godkjenne og vedlikeholde retningslinjene for godtgjørelser. Styret skal videre godkjenne enhver materiell endring eller unntak fra retningslinjene, og vurdere å overvåke effektene av endringer og unntak i godtgjørelsespolitikken.

Sparebanken Øst følger prinsippet om fastlønnssystem. Det foreligger en Bedriftsavtale utarbeidet i samarbeid mellom bankens ledelse og de tillitsvalgte. Her fremkommer følgende prinsipperklæring om bankens lønnspolitikk: «Partene er enige om at lønnspolitikken skal bidra til at banken kan rekruttere og beholde kvalifiserte medarbeidere slik at banken når sine mål og strategier. Systemet skal være fleksibelt og forutsigbart, og motivere til relevant kompetanseutvikling blant de ansatte. Det skal betales lik lønn for arbeid av lik verdi, og lønnspolitikken skal ivareta både faglige og ledelsesmessige karriereveier.»

Fastlønnen utgjør hovedinntekten til alle ansatte i Sparebanken Øst. Det som gis som godtgjørelse utover lønn, utgjør derfor en liten del av den ansattes inntekt. I tillegg til fastlønn tar alle ansatte del i en styrevedtatt ordning om overskuddsdeling, basert på vekst og resultat i konsernet.

Det gis ikke bonuser utover overskuddsdelingen og det gis ikke godtgjørelser i form av opsjoner, tildeling av aksjer/egenkapitalbevis, tegningsretter eller andre former for godtgjørelse knyttet til aksjer/egenkapitalbevis eller utvikling av aksje-/egenkapital kurser i selskapet eller konsernet.

For adm. dir., viseadm. dir. og bankens direktører (toppledergruppen) er det fastsatt i loven at den variabel godtgjørelse ikke kan utgjøre mer enn den faste godtgjørelsen. Adm. dir., viseadm. dir. og bankens direktører følger Bedriftsavgtales prinsipper om fastlønn. Det ytes kun naturalytelser i form av firmabil, fri avis, telefon og lignende.

12.2. Godtgjørelsesutvalg

Det er etablert et godtgjørelsesutvalg. Utvalget skal vurdere om godtgjørelsespolitikken i Sparebanken Øst og datterselskaper er passende, herunder påse at retningslinjer for godtgjørelse følges og etterlevs. Her kan utvalget innhente innspill og vurderinger fra bankens kontrollfunksjoner. Godtgjørelsesutvalget skal bestå av 4 medlemmer hvorav ett av medlemmene skal være ansattes representant.

Utvalget har følgende hovedoppgaver:

- Forberede for styret retningslinjer for, og saker om, godtgjørelse til ledende ansatte
- Fastsette og sørge for at foretaket til enhver tid har og praktiserer retningslinjer og rammer for en godtgjørelsesordning som skal gjelde for hele foretaket og datterselskaper, og som er i samsvar med forskriften om godtgjørelsesordninger i finansforetak. Minst en gang i året skal godtgjørelsesutvalget utarbeide en rapport til bankens styre, med godtgjørelsesutvalgets vurdering av bankens etterlevelse på området, samt en oversikt over utvalgets arbeid gjennom året. Det er ikke gjort endringer i prinsippene for godtgjørelse i 2020.

12.3. Styret og tillitsvalgte

Godtgjørelse til styret, forstandskapet og valgkomiteen fastsettes av forstandskapet.

Godtgjørelsen er søkt tilpasset den arbeidsmengde og det ansvar som påhviler de tillitsvalgte og er opplyst i notene til årsregnskapet. Honoraret er uavhengig av sparebankens resultater og utgjør et bestemt beløp. Det er ingen resultatbaserte eller variable godtgjørelser til sparebankens tillitsvalgte. Ingen av styrets medlemmer utenom ansattes representanter har i 2019 utført andre oppgaver for

sparebanken enn styrevervet.

12.4. Ledende ansatte

I henhold til gjeldende lovverk, finansforetaksloven § 15-1 til 15-6, fastsetter styret nødvendige retningslinjer for ledende ansattes godtgjørelser. Styret fastsetter godtgjørelsen til administrerende direktør. Administrerende direktør fastsetter godtgjørelsen til toppledergruppen. Det er ingen avtale om variabel godtgjørelse eller opsjons- eller bonusavtaler. Toppledelsen tar del i styrevedtatt ordning om overskuddsdeling. Styret kan beslutte å tildele administrerende direktør og viseadministrerende direktør engangstillegg. For adm. dir., viseadm. dir. og bankens direktører (toppledergruppen) er det fastsatt i loven at den variabel godtgjørelse ikke kan utgjøre mer enn den faste godtgjørelsen. Adm. dir., viseadm. dir. og bankens direktører følger Bedriftsavtalens prinsipper om fastlønn. Det ytes kun naturalytelser i form av firmabil, fri avis, telefon og lignende.

12.5. Ansatte som tar betydelig risiko og ansatte i kontrollfunksjoner

For ansatte med arbeidsoppgaver av betydning for foretakets risikoeksponering og for ansatte med kontrollfunksjoner, skal godtgjørelsen være uavhengig av resultatet i det forretningsområdet de kontrollerer eller er eksponert mot.

Tabell 16 - REM1 Utbetalt godtgjørelse i 2020

		a	b
Utbetalt godtgjørelse		Toppledelse	Ansatte som tar betydelig risiko
1	Fast avlønning	Antall ansatte	10
2		Total fast avlønning (3 + 5 + 7)	15,5
3		Herav kontanter	12,7
4		Herav: Utsatt betaling	0,0
5		Herav egenkapitalinstrumenter	0,0
6		Herav: Utsatt betaling	0,0
7		Herav: annet (pensjon)	2,8
8		Herav: Utsatt betaling	0,0
9	Variabel avlønning	Antall ansatte	10
10		Total variabel avlønning (11 + 13 + 15)	0,3
11		Herav kontanter	0,3
12		Herav: Utsatt betaling	0,0
13		Herav egenkapitalinstrumenter	0,0
14		Herav: Utsatt betaling	0,0
15		Herav: annet (pensjon)	0,0
16		Herav: Utsatt betaling	0,0
17	Total avlønning (2 + 10)	15,8	11,1

Tabell 17 - REM2 Spesiell godtgjørelse i 2020

Spesiell godtgjørelse	Garantert bonus		Sign-on-betaling		Sluttpakker	
	Antall ansatte	Totalt beløp	Antall ansatte	Totalt beløp	Antall ansatte	Totalt beløp
Toppledelse	0	0	0	0	0	0
Ansatte som tar betydelig risiko	0	0	0	0	0	0

Ytterligere detaljer om lønn finnes i note 29 i årsregnskapet.

13. Liste over figurer

Figur 1 - Utvikling beregningsgrunnlag.....	7
Figur 2 - Utvikling i rapportert kapitaldekning	9
Figur 3 - ICAAP-prosessen og samhandling	10
Figur 4 - Utvikling i langsiktige ratinger fra Moody's.....	15
Figur 5 - Konsernstruktur	17
Figur 6 – Administrativ organisasjonsstruktur	23
Figur 7 - Sammenheng strategi, kapital- og gjenopprettingsregelverk.....	29
Figur 8 - Utvikling brutto mislighold i % av brutto utlån (konsern).....	32
Figur 9 - Utvikling volumvektet gjennomsnitt LTV boliglån	35
Figur 10 - Fordeling LTV boliglån konsern 31.12.20	35
Figur 11 - Styling av likviditetsrisiko.....	39
Figur 12 - Forfallsstruktur innlån fra markedet.....	40
Figur 13 - Utvikling i LCR og NSFR.....	41
Figur 14 - Likviditetsportefølje fordelt på risikovekt 31.12.20.....	42
Figur 15 - Styling og kontroll av operasjonell risiko	43
Figur 16 - Styling og kontroll av operasjonell risiko	Feil! Bokmerke er ikke definert.

14. Liste over tabeller

Tabell 1 - Kapitalkrav under pilar 1 på ulike tidspunkt oppsummert.....	5
Tabell 2 -Utvikling kapitaldekning konsern	6
Tabell 3 - Beregningsgrunnlag konsern	7
Tabell 4 - Kapitaldekning konsern	8
Tabell 5 - Uvektet kjernekapitalandel konsern	8
Tabell 6 - oversikt over godkjente ratingselskaper (ECAI) banken benytter.....	16
Tabell 7 - Kart over ECAI-ratinger mot kredittkvalitetstrinn (langsiktig rating)	16
Tabell 8 – EU LI3 Konsolideringsmetode kapitalkrav for de ulike foretak i konsernet	18
Tabell 9 - Spesifikasjon av kapitalkravet for finansielle selskaper	18
Tabell 10 - Fullt ut konsoliderte finansielle datterselskaper	19
Tabell 11 - Samlede kapitalkrav finansielle selskaper	20
Tabell 12 – Beregnet sensitivitet per tidsbånd ved 2 % parallell endring av rentekurven 31.12.2020	36
Tabell 13 - IRRBB1 – Kvantitativ informasjon om renterisiko på bankboken	37
Tabell 14 - Beregnede effekter valutarisiko 31.12.2020	38
Tabell 15 - Fordeling av likviditetsportefølje på ratingklasse.....	41
Tabell 16 - REM1 Utbetalt godtgjørelse i 2020	49
Tabell 17 - REM2 Spesiell godtgjørelse i 2020.....	49

15. Hovedtyper av ansvarlig kapital

Begrep benyttet	Kort beskrivelse (se forskrift om beregning av ansvarlig kapital for utfyllende informasjon)
Ren kjernekapital	Innbetalt og opptjent egenkapital
Kjernekapital	Ren kjernekapital pluss annen godkjent egenkapital (hybridkapital/fondsobligasjonskapital)
Innbetalt egenkapital	Omfatter innbetalt egenkapital inkl. overkursfond
Opptjent egenkapital	Samlede tilbakeholdte resultater over tid. Omfatter grunnfondet, utjevningfond, gavefond og annen egenkapital. Utjevningfondet kan benyttes til utbetaling av utbytte til egenkapitalbevisiere. Gavefondet kan benyttes til utdeling av midler til veldedige formål.
Hybridkapital, herunder fondsobligasjonskapital	Hybridkapital som kan inngå i kjernekapitalen, herunder fondsobligasjonskapital
Ansvarlig lånekapital	Lån med særlige betingelser (tilleggskapital)

16. Vedlegg

Se kvartalsvis vedlegg for oversikt og innhold i tabellene/malene tilknyttet rapporteringskravet beskrevet under punkt 1.4 «Pilar 3».

